

Stärkt förmåga vid kriser

Redovisning 2005-02-09

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
1 Sammanfattning	6
1.1 Allmänt.....	6
1.2 Förberedda insatsteam.....	7
1.3 Förmåga.....	8
1.4 Utbildning och övning.....	9
1.5 Mandat.....	9
1.6 Tidplan	9
1.7 Ekonomi	10
2 Bakgrund	11
2.1 Uppdraget.....	11
2.2 Tolkning av uppdraget	11
3 Scenarier	12
3.1 Erfarenheter från inträffade händelser	12
3.2 Erfarenheter från insatserna i samband med flodvågskatastrofen	12
3.3 Krav på ”nya” insatsteam.....	13
4 Förberedda insatsteam	14
4.1 Snabba bedömningsenheter.....	15
4.2 Insatsstyrkans sammansättning	16
4.2.1 Ledning	16
4.2.2 Samordningsstab	16
4.2.3 Informationscenter	17
4.2.3.1 Lokala informationscentra eller mobila enheter	17
4.3 Sjukvård, krisstöd och sjukvårdslogistik.....	17
4.3.1 Sjukvårdsbehovet	18
4.3.1.1 Medicinsk koordinator i den snabba bedömningsenheten	18
4.3.2 Ansvar för sjukvårdsresurser i sjukvårdsteam	19
4.3.2.1 Ambulansflyg.....	19

4.4	Polisiära frågor	20
4.4.1	Identifieringskommissionen	20
4.4.2	Polisenhet	20
4.5	Materiel	20
4.6	Samverkan på plats	21
4.6.1	Svenska beskickningar	21
4.6.2	Myndigheter och organ i drabbat land	21
4.6.3	Svenska organisationer på plats	21
4.6.4	Svenskar på plats/ frivilliga.....	21
4.6.5	Hjälpinsatser från andra länder/organisationer	22
5	Samordning och stabsarbete på ”hemmaplan”	22
5.1	Omvärldsbevakning	22
5.2	Analys	22
5.2.1	Initial analys	22
5.2.2	Analys på plats	23
5.2.3	Analysfunktion på hemmaplan	23
5.3	Samordning och samverkan	23
5.3.1	Samordning inom Räddningsverket.....	23
5.3.2	Samordning med Regeringskansliet.....	23
5.3.3	Samordning och samverkan med andra myndigheter, organisationer och enskilda.....	24
6	Nödvändig förmåga.....	24
6.1	Bedömningsstyrka.....	24
6.2	Insatsstyrka.....	25
6.3	Stabsarbete hemma.....	25
7	Beredskap	26
7.1	Funktioner och behov.....	26
7.2	Identifierade funktioner och särskilda behov	27
7.2.1	Normativ ledning/politik.....	28
7.2.2	Stöd i formella/juridiska frågor.....	28
7.2.3	Larmning	29
7.2.4	Underrättelse/rekognosering på plats.....	30
7.2.5	Ledning hemma i Sverige	31
7.2.5.1	Dimensionering (stab).....	32

7.2.5.2	Dimensionering (stab).....	33
	Utökas beroende på belastning och krav på uthållighet.....	33
7.2.6	Insatsen på plats	34
7.2.6.1	Stab.....	35
7.3	Särskilda problem att beakta, några exempel.....	35
8	Utbildning och övning.....	36
8.1	Allmänt.....	36
8.2	De nya insatsteamerna.....	36
9	Mandat och författningsreglering	37
9.1	Räddningsverkets mandat och avgränsningar	37
9.2	Övriga myndigheters mandat och avgränsningar.....	38
10	Tidplan	38
11	Ekonomi	39
	Bilaga 1: Räddningsverket nuvarande beredskap	42
	Uppdragstyper	42
	Personal.....	42
	Uppförandekodex.....	42
	Räddningsstyrkor	43
	Vattentransport i biltank.....	45
	Vattenförsörjning från ytvattentäkt	45
	Vattendistribution.....	45
	Latrinkonstruktion.....	45
	Lägerplanering	45
	Uppbyggnad av sambandssystem	46
	Logistik	46
	Fältbaserad samordningscentral nivå 1, 2, 3	46
	Experter och observatörer	46
	Experter i UNDAC-styrkan.....	46
	Experter vid miljöolyckor	46
	Experter vid olyckor med kemikalier, kemiska stridsmedel och farligt gods	46
	Experter vid oljeolycka	46
	Experter vid övrig räddningstjänst.....	47
	Experter vid flyktingkatastrofer	47

Experter vid kärnenergiolyckor.....	47
Observatörer	47
Sjukvård	47
Bilaga 2: Beskrivning av nuvarande utbildningar	49
Grundutbildning	49
Befattningsutbildning	49
Björöd-övningen	49
Internationella övningar	49
Beskrivning av internationella utbildningar.....	50
Emergency Response Training (ERT) för WFP	50
Civil and military coordination (CMCoord) för OCHA	50
Sambands- och tekniskutbildning för WFP	50
Sambandsutbildning för UNDAC (United Nations Disaster Assessment Coordination)	50
International Humanitarian Partnership (IHP).....	51
Triplex	51
Nato/PFF	51
EU	51
Bilaga 3: EU:s gemenskapsmekanism för räddningstjänstinsatser mm	53
EU:s gemenskapsmekanism.....	53
Gemenskapsmekanismens roll i EU:s civila krishantering.....	53
EU:s förmåga att stödja unionens medborgare vid kriser utanför EU behöver förstärkas – (det svenska förslaget).....	54

1 Sammanfattning

1.1 Allmänt

Försvarsdepartementet anmodade 2005-01-14 Räddningsverket att inkomma med uppgifter om en stärkt förmåga vid kriser. Redovisningen ska lämnas senast den 10 februari och göras mot bakgrund av erfarenheterna av naturkatastrofen i Asien under julhelgen 2004. I arbetet ska Räddningsverket också beakta sitt uppdrag att bygga upp en utökad internationell verksamhet med lokalisering i Kristinehamn.

Den aktuella tsunamikatastrofen visade att oväntade katastrofer, särskilt i ett inledningsskede, är svåra och komplicerade att hantera för alla inblandade parter, regeringar, räddningstjänst- och sjukvårdsorganisationer med flera. En anledning till detta är just det oförutsägbara i händelserna. Vid uppbyggnad av organisationsstrukturer för att hantera framtida katastrofer av detta slag är därför flexibilitet ett nyckelord.

Ingen enskild myndighet eller organisation eller ens enskilt land, kan ensamt hantera konsekvenserna av liknande omfattande katastrofer. Därför är samverkan och samordning mellan länder och inom länder mellan myndigheter och andra organisationer en förutsättning för att på bästa sätt kunna hantera situationen. Detta kräver samverkan i planering, utbildning, övning och vid en insats. Den svenska beredskapen bör bygga på en samverkan mellan de myndigheter och organisationer som kan bli involverade i katastrofarbetet. Den beredskap som Räddningsverket i samverkan med andra etablerar är också beroende av den beredskap som regeringskansliet etablerar för framtida liknande händelser. I arbetet med detta uppdrag från regeringen har Räddningsverket haft samråd med flera aktörer; Utrikesdepartementet, Socialstyrelsen, Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten, Krisberedskapsmyndigheten, BRIS, Diakonia, Erikshjälpen, Forum Syd, Hoppets Stjärna, Rädda Barnen, Röda Korset, Svenska Kyrkan, Fritidsresor och SAS. Kunskap om och samverkan med det svenska nationella ambulansflyget (SNAM), som ska vara fungerande från 2005, ska beaktas vid den fortsatta planeringen.

Tsunamikatastrofen visar tydligt på behovet av att lämna snabb information. Detta gäller såväl nationellt som myndighetsvis. Detta bör särskilt beaktas och så långt möjligt samordnas.

Vid uppbyggnad av föreslagen beredskap kan det finnas skäl att analysera i vilken utsträckning beredskap och resurser kan användas även vid nationell krishantering.

Det är med ledning av erfarenheter från tsunamikatastrofen också viktigt att beakta nordisk samverkan. Emellan de nordiska länderna finns konsulära avtal om samverkan liksom ett etablerat sjukvårdssamarbete. Researrangörer arbetar också ofta på en gemensam nordisk marknad.

EU:s gemenskapsmekanism för räddningsinsatser kan stärka ländernas insatsförmåga. Förslag har väckts om att för krishantering skapa insatsspecifika ”crisis response coordination teams” för kriser som drabbar EU:s medborgare utanför EU. Arbete pågår för närvarande inom EU för att med erfarenheter från tsunamikatastrofen utveckla en förstärkt beredskap.

Om FN är engagerat i hjälpinsatsen bör självfallet samverkan ske både i bedömningsfasen och i fortsatt arbete med berörda FN-strukturer på plats liksom med andra länders hjälpstyrkor.

1.2 Förberedda insatsteam

Vid uppbyggnad av team bör nedanstående organisationsbild från tsunamikatastrofen beaktas. Den visar organisationen på plats i Phuket och också de samverkande myndigheter och organisationer som deltog i insatsen.

Räddningsverket har för närvarande uppdrag att hålla beredskap för internationella katastrof- och biståndsinsatser. Ett utvidgat uppdrag i enlighet med regeringens anmodan bör baseras på befintlig beredskap men anpassas till aktuell händelse genom modulbaserade enheter. Målsättningen för styrkan bör vara att samordna den svenska hjälpen samt stödja dem som drabbats av katastrofen, i första hand personer med hemvist i Sverige. Huvuduppgifterna för styrkan bör vara att under ledning av svensk beskickning genomföra rekognoscering och insatsplanering, etablera svensk samordningsstab och informationscenter på plats samt att ge krisstöd och sjukvård.

För snabb lägesbedömning bör bedömningsenheter organiseras som med mycket kort varsel (<6 timmar) kan avresa till ett drabbat område för lägesanalys, behovsbedömning och åiterrapportering. Dessa enheter ska vara sammansatta så att de kan bilda stomme i en samordnings- och stabsfunktion på plats. 10-12 personer skall finnas kontrakterade och utbildade inom varje personalkategori som ska ingå i enheten.

Insatsstyrkan, som kan bestå av upp till 50 personer, kan beroende på läget organiseras i följande enheter:

Ledning (2 personer) bestående av insatschef med ställföreträdare. Ledningspersonalen kan initialt utgöra del av bedömningsenheten.

Samordningsstab (19 personer) bestående av funktioner för ledning, sjukvård, krisstöd, information, kommunikation, logistik, frivilliga organisationer/volontärer, nationell och internationell samverkan. Staben leds av en stabschef med ställföreträdare. Till samordningsstabens förfogande etableras fältenheter efter behov. Dessa kan utgöras av informationscenter för registrering, krisstöd, sjukvård, information. De kan organiseras lokalt eller som mobila resurser och antalet enheter och personer avgörs utifrån aktuellt läge. En total insatsstyrka utifrån erfarenheterna vid tsunamikatastrofen uppgår till 50 personer sammansatt av personal från olika myndigheter och organisationer.

De myndigheter vars personal ska ingå i bedömnings- eller insatsstyrka bör ges uppdrag t ex i regleringsbrev att hålla beredskap för detta.

Viktigt är att verksamheten i det drabbade området stöds av stabsverksamhet i Sverige. Vid Räddningsverket organiseras en ”hemmastab” som organisatoriskt reflekterar insatsstyrkans sammansättning och uppgifter. Omvärldsbevakning, samverkan och information är nyckelord för denna stabs verksamhet.

1.3 Förmåga

Bedömningsenheten ska kunna avresa från Sverige inom 6 timmar. I styrkan ska ingå personal anpassad till aktuell händelse. Med undantag från transportbehov ska styrkan vara helt självförsörjande. Förutom specialistkompetens inom eget fackområde ställs krav på samarbets- och initiativförmåga, språkkunskaper, erfarenhet från internationellt arbete och förmåga att anpassa sig till olika kulturella förhållanden.

Insatsstyrkan ska under ledning av svensk beskickning kunna etablera verksamhet för samordning av sjukvård, information, krisstöd, hemtransporter och ev identifiering av omkomna. Styrkan ska kunna lämna Sverige inom 12 timmar efter larm. Styrkan ska kunna vara helt självförsörjande. I övrigt ställs samma krav som på bedömningsstyrkans personal.

”Hemmastaben” ska spegla insatsstyrkan beträffande fackkunskaper och kompetenser. Staben ska kunna påbörja etablering då bedömningsenheten utsänds.

1.4 Utbildning och övning

Baserat på de utbildningar som Räddningsverket genom Centrum för risk- och säkerhetsutbildning CRS) årligen bedriver för svensk personal för internationella insatser utvecklas ett särskilt koncept för bedömnings- och insatsstyrka samt hemmastab. Särskilda grundutbildningar om 5 dagar för bedömningsenhet, insatsstyrka och för ledning av insatsstyrka utvecklas. Utgångspunkt är att personalen har fackmässig och språklig kompetens liksom nödvändiga personliga egenskaper, varför utbildningen syftar till insatsspecifika samverkansfrågor mm. Årliga övningar framförallt för att träna samverkan och samordning genomförs.

1.5 Mandat

I förordning med instruktion för Statens räddningsverk framgår av 3b§ verkets uppdrag och mandat för internationella hjälpinsatser. De formuleringar som finns i denna paragraf kan anses innefatta insatser av det slag som nu aktualiserats. Bemyndigande att besluta om insatser förutsätter dock att det finns en extern finansiering av insatsen. Med bibehållande av detta villkor måste en stärkt insatsförmåga kräva att Räddningsverket kan få ett snabbt besked från Regeringskansliet beträffande finansiering. Räddningsverket anser att det ändå finns anledning att se över texten i nuvarande 3b§ i verkets instruktion. Dessa ändringar kan emellertid anstå tills vidare och samordnas med de ändringar som aktualiseras av Räddningsverkets utökade internationella verksamhet i Kristinehamn.

I de dialoger som genomförts med företrädare för andra centrala myndigheter har avsaknaden av formella mandat för att agera utomlands tagits upp. Socialstyrelsen är en myndighet som väckt denna fråga.

Ett tydliggörande av begreppet ”många svenskar” efterfrågas.

1.6 Tidplan

Räddningsverket har redan en utvecklad och ofta utnyttjad flexibel beredskap för internationella insatser. Som visats vid insatser i Thailand, Indonesien och Sri Lanka efter tsunamikatastrofen kan denna befintliga beredskap användas omgående. En intern utvärdering av Räddningsverkets insatser i denna katastrof pågår för närvarande.

Räddningsverket föreslår att verket får ett regeringsuppdrag uppdrag att

-under 2005 inom ramen för verkets nuvarande internationella insatsberedskap och gällande villkor göra särskilda förberedelser för att med kort varsel kunna stödja utrikesdepartementets konsulära enheter vid extraordinära uppgifter då en katastrof utanför Sverige drabbar många svenskar.

-senast till utgången av år 2006 ha en genom utbildning ha en förberedd insatsstyrka för denna uppgift.

Räddningsverket skall i detta sammanhang ta tillvara vad som kommer fram under förberedelserna till och i den kommande propositionen om civil krisberedskap i fråga om civila aspekter på krishantering.

Förslag till tidplan i stort för uppbyggnad av tre team:

2005: Formellt uppdrag till Räddningsverket som utvecklar beredskapen i samverkan med berörda aktörer (regeringskansli, myndigheter och organisationer).

2006: Materielanskaffning till första styrka genomförs. Grundutbildning för denna styrka genomförs. Nätverk med frivilligorganisationer etableras.

2007: Fortsatt materielanskaffning. Personal till andra styrkan grundutbildas. Övning genomförs med första styrkan.

2008: Materieluppbyggnad av de tre styrkorna avslutas. Personal till den tredje styrkan grundutbildas. Övning genomförs med den andra styrkan.

2009: Hela styrkan om tre team är uppbyggd. Övning genomförs med den tredje styrkan.

1.7 Ekonomi

Bedömda beredskapskostnader för förstärkt förmåga:

	2005	2006	2007	2008	2009--
Utbildning		800 000	700 000	700 000	350 000
Övning		0	600 000	600 000	600 000
Kommunikation		275 000	0	0	275 000
Kontorsutrustning		190 000	0	0	190 000
Personlig utrustning		250 000	250 000	250 000	0
Personalkostnader	1 000 000	2 000 000	2 750 000	2 750 000	2 750 000
Samordning mm		200 000	250 000	250 000	250 000
Summa kostnader	1 000 000	3 515 000	4 300 000	4 300 000	4 415 000

Kostnader för genomförande av insats ingår inte i beloppen ovan. Kostnader förknippade med insatsen förutsätts finansieras via anslagsmedel från Regeringskansliet.

2 Bakgrund

2.1 Uppdraget

I Försvarsdepartementets skrivelse daterad den 14 januari 2005 anmodas Statens räddningsverk, mot bakgrund av erfarenheterna av naturkatastrofen i Asien, att

- redovisa hur myndigheten kan bygga upp en stärkt förmåga att med förberedda insatsteam snabbt kunna hantera krissituationer i vilka många svenskar har drabbats,
- kartlägga vilken kompetens som bör finnas inom sådana insatsteam,
- kartlägga vilken utbildning och träning som dessa bör ha,
- redovisa tidsplan för uppbyggnadsarbetet samt
- redovisa specificerade kostnader för att bygga upp och vidmakthålla förmågan

Statens räddningsverk skall beakta vad regeringen anfört om att bygga upp en utökad internationell verksamhet vid Räddningsverket med lokalisering i Kristinehamn 2006 (prop 2004/05:5) samt det arbete som pågår inom Regeringskansliet med att förbereda detta.

2.2 Tolkning av uppdraget

Räddningsverket skall utifrån erfarenheterna från den genomförda insatsen i Thailand efter flodvågskatastrofen föreslå en eller flera insatsteam, sammansatta för att hantera extraordinära uppgifter i samband med att det utanför Sveriges gränser inträffat en stor katastrof som direkt berör ett stort antal svenskar. Viktigt i sammanhanget är att stödet utformas så att det utgör ett komplement till den svenska konsulära personal som finns i landet.

Teamen skall också kunna användas vid insatser i form av katastrofbistånd. Detta innebär att vid uppbyggnaden av insatsteam skall hänsyn tas till de insatspaket eller räddningsstyrkor som idag utgör Räddningsverkets internationella beredskap.

Viktiga funktioner skall definieras och ”paketeras” i hanterbara moduler som kan kombineras på olika sätt beroende på vad som efterfrågas. Teamen skall ges relevant utbildning och övning.

3 Scenarier

3.1 Erfarenheter från inträffade händelser

För att få en bild av möjliga händelser där många svenskar drabbas har, med utgångspunkt från tidigare inträffade händelser, ett antal scenarier tagits fram. Genom att spekulera i olika ”värsta fall” som dessa händelser skulle kunna leda till har en grov bild över vilka kompetenser och resurser som kan efterfrågas kunnat utkristalliseras.

De scenarier som övergripligt har behandlats omfattar bl.a. naturolyckor (i form av jordbävningar, laviner, skogsbränder, översvämningar, orkaner och vulkanutbrott), kommunikations- och transportolyckor, terroristhändelser, omfattande industriolyckor, bränder i offentliga byggnader t.ex. hotell, förgiftning/smitta samt offentliga arrangemang av olika slag.

Det finns några gemensamma krav som ställs på en krishanteringsstyrka när den ska hantera konsekvenserna av att det någonstans har inträffat en omfattande olycka eller naturkatastrof där många svenskar kan antas vara berörda.

Beroende på händelsens art, geografiska belägenhet mm kommer det också att ställas vitt skilda krav på utformningen av de krishanteringsstyrkor som initialt ska kunna stödja på plats. Detta ställer krav på att en stor flexibilitet byggs in i systemet så att styrkans numerär och inriktning kan skraddarsys efter det aktuella behovet.

En generell slutsats som dragits är att en bedömning av den aktuella insatsens inriktning och storlek bör ske i två steg. Det första steget omfattar ett omedelbart ivägskickande av en mindre bedömningsstyrka som på plats avgör vilka kompetenser som i första hand efterfrågas i det krishanteringsteam som ska genomföra insatsen. Bedömningsstyrkans uppgift blir sedan att förbereda huvudstyrkans ankomst genom att dels vara ansvarig för stabsuppbyggnad på plats, dels genom att påbörja samverkan med övriga organ på plats. Om behovsbilden är klar från början kan fullskalig insats påbörjas direkt.

De scenarier som studerats och de återkommande problemområden som identifierats finns dokumenterat på Räddningsverket (Deluppdrag 1 Scenarier, 2005-01-26).

3.2 Erfarenheter från insatserna i samband med flodvågskatastrofen

Insatsen efter flodvågskatastrofen i Sydostasien har gett Räddningsverket och andra aktörer många erfarenheter. Insatsens två första veckor är nu föremål för analys för att återföra viktiga erfarenheter i det fortsatta arbetet.

Resultatet för detta kommer i sin helhet inte att vara tillgängligt inom tidsramen för detta uppdrag.

Följande viktiga erfarenheter kan vi utan att föregå analysen konstatera och bör vara en del av ingångsvärdena för utformning av de nya insatsstyrkorna.

- Mandat och befogenheter måste vara tydliga
- Omvärldsbevakning och analys av händelser är viktiga faktorer för att få beslutsunderlag
- En snabb insats förväntas, därför bör ett litet team för lägesbedömning kunna sändas ut tidigt för att få bättre underlag då så behövs
- Stödfunktioner på "hemmaplan" som successivt kan växa i takt med behoven är väsentligt
- Förmåga till och resurser för mediahantering måste finnas
- Under insatsen är information och lägesbeskrivning hårdvaluta, kan hanteras i ett "infocenter"
- Sjukvårdspersonal är en nödvändig resurs
- Skiftgång behövs
- Förmåga att samordna egna och andra resurser t.ex. andra myndigheter, frivilligorganisationer och volontärer behövs
- Rutiner för att hantera "listor" på saknade och anhörigkontakter skall finnas förberedda

3.3 Krav på "nya" insatsteam

Generella krav på funktion och förmåga är att teamen ska:

- kunna ge snabb lägesbedömning och information genom "Snabba bedömningsenheter"
- kunna konstrueras av moduluppbyggda funktioner för att utgöra en flexibel resurs för att hantera krissituationer av varierande omfattning, typ och geografisk belägenhet.
- komplettera den befintliga beredskapen på ett flexibelt och effektivt sätt, utifrån erfarenheterna från naturkatastrofen i Asien
- erbjuda andra aktörer, professionella och frivilliga en samordningsfunktion som kontinuerligt tar fram aktuell information, ledningsunderlag och lägesbeskrivning för inblandade parter
- hantera mediatrycket så att den direkta insatsledningen kan avlastas samt upprätta en informations- och samordningscentral med tillgänglighet dygnet runt.
- vara självförsörjande med mat, logi och sjukvård under insatstiden

- fungera i olika typer av klimat
- kunna inhämta kompletterande fakta och få beslutsstöd
- kunna kommunicera med omvärlden med modern teknik

4 Förberedda insatsteam

Räddningsverket har i uppdrag att hålla beredskap för internationella katastrof- och biståndsinsatser. Beredskapen ser olika ut beroende på vilken typ av uppdrag det gäller – ett sök- och räddningsuppdrag kräver snabbhet, medan ett återuppbyggnadsprojekt behöver planeras länge innan det faktiskt påbörjas.

Räddningsverkets huvudsakliga uppdrag kan indelas i: humanitär minröjning, räddningsuppdrag, återuppbyggnad och stöd. En sammanställning av Räddningsverkets nuvarande beredskap framgår av bilaga 1.

Vid en allvarlig kris eller katastrof som inträffar utanför Sverige och som drabbar många personer med hemvist i Sverige finns i dag inga organiserade krishanteringsstyrkor som kan sättas in. Däremot finns det beredskap inom Räddningsverket och en bred erfarenhet och kunskap om stöd till drabbade länder vid natur- och humanitära katastrofer. Stödet omfattar även FN- och EU-organ som skall verka i katastrofområdet. Erfarenheterna är en viktig resurs som kan utvecklas för att stärka Räddningsverkets förmåga vid katastrofer och kriser utomlands som drabbar ett stort antal svenska medborgare.

Vid en stor katastrof med många svenskar inblandade blir mediatrycket mycket stort, vilket innebär att det utanför den direkta insatsledningen skall finnas en funktion som sköter presskontakterna och på så vis också avlasta nyckelpersoner så att de kan ägna stor kraft åt uppdraget samtidigt som media får information.

Nya förberedda insatsteam, uppbyggda efter ett modulsystem kan komplettera verkets beredskap för internationella insatser på ett flexibelt och effektivt sätt. Övergripande målsättning vid en insats som syftar till att hjälpa ett stort antal svenska medborgare skulle kunna vara att samordna den svenska hjälpen samt stödja dem som har drabbats av krisen eller katastrofen. Insatsstyrkan behöver i ett skarp läge behovsanpassas och verka flexibelt i insatsområdet. Huvuduppgiften för en sådan styrka, organiserad av Räddningsverket, skall kunna vara följande:

Stödja svensk beskickning på plats med att:

- genomföra rekognoscering och insatsplanering
- etablera och driva en svensk samordningsstab och informationscenter för att samordna den svenska hjälpen

- efter behov etablera och driva lokala informationscentra
- ge viss krisstöd och sjukvård

Insatsstyrkans organisation och beredskap bygger på befintliga resurser inom Räddningsverket, andra myndigheter, organisationer och aktörer som t.ex. företag med katastrofberedskap.

I beredskapen ingår kontinuerlig samverkan och informationsutbyte med svenska myndigheter, organisationer och företag som har utlandsverksamhet. Hos de större svenska researrangörerna är den nordiska verksamheten helt integrerad och beredskapen är anpassad för nordiska medborgare. Detta innebär att insatsstyrkan inte kan ta hänsyn till enbart svenskar som har drabbats i en kris eller katastrofsituation. Däremot kan viss typ av hjälp vara svår att ge till andra nationaliteter på grund av språk och kulturella skillnader. Räddningsverket har ett nära samarbete med våra motsvarande organisationer inom de nordiska länderna, England, Holland och Belgien. Samarbetet sker inom ramen för International Humanitarian Partnership (IHP). Samarbetet kan stärkas även inom området vid kris och katastrofinsatser där många nordiska och EU medborgare drabbas.

4.1 Snabba bedömningsenheter

För insatser där människoliv står på spel är tidsfaktorn mycket viktig. Det gäller att snabbt få information och en lägesbild över vad som har inträffat för att kunna bistå med rätt typ av insats.

Det är väsentligt att det hos Räddningsverket eller hos någon annan med direktkontakt med Räddningsverket finns en kontinuerlig funktion för omvärldsbevakning och analys.

Kontaktpunkt för inträffade händelser med 24-timmar tillgänglighet i form av vakthavande tjänsteman, VT, finns idag hos Räddningsverket men kan behöva kompletteras med andra typer av larm- eller kontaktfunktioner.

I kravet på snabb lägesbedömning ligger också förmågan att med mycket kort varsel (< 6 timmar) kunna skicka ut bedömningsteam, 2-4 personer, sammansatt av viktiga och väsentliga kompetensområden (generell lägesbedömning och behovsanalys, sjukvårdsbehov, information och media, logistik och kommunikation). Teamen skall kunna göra snabb lägesbedömning och återrapportering så att koordineringsfunktionen på hemmaplan får korrekt information hur den fortsatta insatsen bäst skall sammansättas i förhållande till behoven. Förutom lägesbedömning skall teamen vara sammansatta så att de kan bilda stommen i en samordnings- och stabs- och informationsfunktion när den successivt växer i takt med att ytterligare resurser bli tillgängliga.

För att säkerställa tillgänglighet måste ca 10-12 personer finnas kontrakterade och utbildade inom varje personalkategori som skall ingå i bedömningsenhetens grundstomme. I övrigt bör det finnas möjlighet att komplet-

tera bedömningsenheten med olika sorters specialister beroende på typen av händelse.

Behoven av hjälp skall vara styrande och därmed måste organisationen verka med stor flexibilitet. Det finns ytterligare resurser tillgängliga som kan förstärka insatsstyrkan som t.ex. sjukvårds- och krisstödsgrupper samt andra experter.

En förutsättning för en insats är att Regeringskansliet och berörda myndigheter snabbt agerar i samverkan med Räddningsverket i startfasen av en insats.

4.2 Insatsstyrkans sammansättning

4.2.1 Ledning

Räddningsverket insatsstyrka leds av en insatschef med ställföreträdare. Till deras förfogande etableras en samordningsstab, ett informationscenter samt lokala informationscenters eller mobila enheter, allt efter behov.

Ledningen skall ha hög beredskap och kunna avresa som första enhet till ett krisområde tillsammans med delar av samordningsstaben. Den utgör då en del av bedömningsteamet.

4.2.2 Samordningsstab

En krissituation där många olika aktörer, professionella och frivilliga är engagerade kräver att det finns en samordningsfunktion som kontinuerligt tar fram aktuell information och lägesbeskrivning för inblandade parter. Detta kommer att dra till sig de som söker information, vilket också skapar möjlighet till samordning mellan olika organisationer.

Som stöd till insatsledningen etableras en samordningsstab. Staben skall vara den naturliga platsen där andra svenska berörda myndigheter, organisationer, företag och aktörer finns representerade. I staben bör följande funktioner finnas:

- Ledning
- Sjukvård
- Krisstöd
- Information
- Kommunikation (samband)
- Logistik/Materiel
- Frivilliga organisationer/volontärer

- Nationell och internationell samverkan (FN – EU) (nordiska länder)

Staben leds av en stabschef och stf stabschef. Samordningsstaben skall vara den naturliga platsen där andra svenska berörda myndigheter, organisationer företag och aktörer finns representerade.

4.2.3 Informationscenter

Erfarenheterna från Thailand visade mycket tydligt att behovet av kunskap i form av information är mycket stort. Det är viktigt att ett informationscenter etableras snabbt för att hantera behovet av att utbyta information och upplysningar med de drabbade.

Eftersom många drabbade kontaktar eller besöker informationscentrat är det viktigt att resurser för sjukvård för både kropp och själ finns tillgängliga. Det är önskvärt att samordningsstaben finns i närheten av informationscentret eftersom en mängd information och frågor därmed snabbt kan förmedlas till staben för analys och åtgärd. Att samlokalisera resurser från bl a UD och polisen vid informationscentrat ger ytterligare samordnings och samverkansfördelar. Inom centrat bör följande funktioner finnas:

- Registrering
- Krisstöd
- Sjukvård
- Information
- Upplysningscentral (besök + telefon)
- Kommunikations center (Internet, telefoner)

4.2.3.1 Lokala informationscentra eller mobila enheter

För att komma i kontakt med drabbade människor i ett större katastrofområde, eller där verksamhet förkommer som innebär att människor besöker området, skall det finnas en flexibilitet att anpassa hjälpen efter behovet. Det innebär att lokala informationscentra etableras som kan ge stöd till dom drabbade. Det är viktigt att UD och ev. polisen tillför resurser för att hantera vissa ärenden. Lokala informationscentra bemannas med i stort samma funktioner som ett centralt informationscenter.

4.3 Sjukvård, krisstöd och sjukvårdslogistik

Räddningsverket har en lång tradition och erfarenhet av att ge sjukvård till sin egen personal vid olika typer av utlandsinsatser. Standarden för sjukvården har varit motsvarande svensk ambulanssjukvård.

Under senare år har insatserna ändrat karaktär och kräver en större flexibilitet även för sjukvårdsinsatser. Sjukvårdens inriktning vänder sig numera gentemot alla som finns under FN: s paraply. Detta ställer krav på bl. a. utrustning och lagerhållning av materiel.

4.3.1 Sjukvårdsbehovet

Erfarenheterna efter katastrofen i Sydostasien visar på behov av kvalificerade och stora sjukvårdsresurser.

I inledningsskedet efter en katastrof är det oftast svårt att få en korrekt och specifik lägesbild av sjukvårdsbehovet. Det är därför svårt att för varje händelse när den inträffar specifikt skapa en optimal insatsstyrka som svarar mot behoven. Det finns generella sjukvårdsbehov oavsett insatstyp. Kraven på snabb insats talar för att de första teamen som skickas skall innehålla generell kompetens.

Ett team eller flera team som inriktar sig på den akuta fasen av katastrofen/olyckan (tyngden i teamet bör läggas på akutinriktad personal) kan bestå av läkare, sjuksköterskor, personer för psykosocialt stöd samt support personal (teamleader, tekniker, samband). Med denna sammansättning kan teamet fungera som en självständig enhet och på så vis få en större användbarhet även för andra typer av katastrofinsatser. Ingår den som en del i en större insats kan stödpersonalen samordnas med övrig personal i samordningsstaben.

Den primära inriktningen skall vara akut omhändertagande, men också att påbörja det psykosociala omhändertagandet tillsammans med personal för krisstöd. All materiel som behövs för teamet skall finnas packad och klar i förråd. Teamet skall vara klart för avresa från Sverige inom 12 timmar efter beslut. Teamet skall kunna vara verksamt och självförsörjande under insatsen.

Beroende på händelsens art kan de standardiserade sjukvårdsteamerna successivt behöva kompletteras med specialister för t.ex. hantering av smitta, trauma eller andra specialistkompetenser.

Efter den akuta fasen kan det finnas behov av "vanlig sjukvård" i form av allmän medicinare som kan stötta befintlig sjukvård. Dessutom kan det finnas behov av olika typer av läkemedel t.ex. hjärtmediciner, insulin, antibiotika mm.

4.3.1.1 Medicinsk koordinator i den snabba bedömningsenheten

I bedömningsstyrkan bör ingå en person (medicinsk koordinator, MK) som kan inventera och koordinera sjukvårdsbehovet. MK skall ha en god kunskap om sjukvårdens behov av inventering, registrering, logistik m.m. Dessa nyckelpersoner skall genomgå en utbildning i att koordinera (logistik) sjukvård utomlands, organisationen och tillgänglig materiel. Storleken på en MK pool bör vara 10-12 personer.

4.3.2 Ansvar för sjukvårdsresurser i sjukvårdsteam

Diskussioner har förts med Socialstyrelsen om hur samordning mellan myndigheterna på bästa sätt kan ske. Socialstyrelsen är positiv till att insatsteam för sjukvårdsbehov skapas och ser sig själva, i egenskap av ansvarig myndighet för sjukvårdsfrågor som rör svenskar, som en viktig och formell aktör i det fortsatta arbetet. Vissa författningsändringar kommer dock att krävas för att möjliggöra detta.

Med utgångspunkt från HSL och den nationella samordning av sjukvårdsresurserna som möjliggörs i denna lagstiftning är Socialstyrelsens inriktning att sjukvårdsresurserna ska mobiliseras dels ur den befintliga sjukvårdsorganisationen, dels genom de traumateam som utbildats och dels genom den centrala fältepidemiologiska gruppen. Vidare bör team för psykosocialt stöd ingå i systemet. För sjuktransportfunktionen bör SNAM med särskild utbildad personal finnas tillgänglig. Som komplement till sjukvårdsgrupperna erfordras 2-4 personer för sjukvårdsledning samt stabspersonal. Hur personalen i dessa grupper ska identifieras och vilken grad av beredskapshållning i form av personalregister som är nödvändig bör övervägas i samverkan mellan aktuella sjukvårdshuvudmän och Räddningsverket. Det är väsentligt att beakta att de aktuella sjukvårdshuvudmännens egen beredskap inte påverkas negativt.

En särskild resurs kan behöva skapas avseende kemikalieolyckor och olyckor med nukleära och radiologiska ämnen. Vidare bör genomförd utbildning för personalen i sjukvårdsgrupperna kompletteras med avseende på arbete i komplexa insatser. Dessutom bör utrustning för sjukvårdsgrupperna säkerställas liksom lämplig förstärkningsutrustning. Stabsfunktion för sjukvårdsinsatsen bör finnas i den gemensamma insatsstyrkan.

Sjukvårdsteamerna skall ingå som egna moduler under Räddningsverkets totala ansvar för insatsen. Kostnader för att bygga upp och vidmakthålla en sådan organisation förutsätts finansieras via medel från Socialstyrelsen.

Detta förslag liksom andra förutsätter en kvalitetssäkring av tillgång på personal, utbildning och övning så att resurserna finns tillgängliga vid larm.

4.3.2.1 Ambulansflyg

För evakuering av patienter från katastrofområden är Svenska Nationella Ambulansflyget, SNAM en resurs som efter sommaren 2005 skall vara uppbyggd och fungerande. Det är en resurs som utvecklats i samarbete mellan Socialstyrelsen och Luftfartsstyrelsen. Avsikten är att resursen i första hand ska transportera vårdkrävande svenskar inom Sverige. Kraven på vårdnivå ombord är högt ställda. Patienterna ska erbjudas en vård motsvarande en svensk intensivvårdsavdelning. SNAM baseras på trafikflygplan i reguljär trafik. På sex timmar konverteras till exempel en Boeing 737 till ett avancerat ambulansflygplan med plats för sex svårt skadade patienter och ytterligare ett 20-tal lättare skadade.

Att förbereda och organisera ambulansflyg så att det även omfattar kvalificerade sjuktransporter utanför Sverige kan vara ett tänkbart uppdrag för Luftfartsstyrelsen i samarbete med Socialstyrelsen.

4.4 Polisiära frågor

Polisen har redan i dag en väl uppbyggd beredskap för att genomföra insatser till stöd för svenska beskickningar utomlands.

4.4.1 Identifieringskommissionen

Den svenska identifieringskommissionen i Thailand har till uppgift att undersöka alla omkomna oavsett nationalitet i samarbete med andra länders ID-kommissioner. Kommissioner från 32 länder samarbetar och undersöker varje omkommen oavsett nationalitet. Sedan jämförs uppgifter som hemmakommissionen i Sverige inhämtat. Om tillräckligt många fakta stämmer kan man fastslå identitet. Den omkomna kan då transporteras till Sverige för gravsättning. Kommissionen består av en chef och ett antal kriminaltekniker, rättsläkare och odontologer. Erfarenheterna från Thailand pekar på stora fördelar med ett ömsesidigt informationsutbyte mellan Räddningsverkets insatsledning och kommissionen.

4.4.2 Polisenhet

I Thailand finns även en svensk polisenhet på plats. Den har till uppgift att stödja den svenska ambassaden i frågor med polisiär anknytning samt att samverka med thailändsk polis och andra myndigheter och organisationer. Även här pekar gjorda erfarenheter på betydelsen av att ett nära samarbete etableras mellan Räddningsverkets insatsstyrka och polisenheten på skadeplatser där det finns många skadedrabbade svenskar.

4.5 Materiel

Det finns idag en moduluppbyggnad av materielresurser för nationella och internationella stödinsatser. Dessa moduler kan kombineras på ett flexibelt sätt utifrån de behov som idag skall tillfredställas. Det pågår även ett arbete med att finna mer kostnadseffektiva resursuppbyggnadslösningar.

Ett breddat uppdrag kommer att leda till ett behov av en komplettering av resurserna. Denna komplettering behöver inte nödvändigtvis enbart innebära nyanskaffning av resurser utan även andra former för resursuppbyggnad bör övervägas. För att hantera andra typer av insatser och högre krav på beredskap går det dock inte helt att eliminera en förrådsbaserad resursuppbyggnad av nödvändiga nyckelkomponenter.

Dimensionerande faktorer är bl.a. beredskapstid i förhållande till leveranstid av vald produkt, antal parallella insatser.

Ett fortsatt arbete behövs för att utifrån kraven på de nya insatsstyrkornas olika delar (bedömningsenhet, ledningsgrupp, samordningsstab, centrala och lokala informationscenters) ta fram detaljerade utrustningslistor.

4.6 Samverkan på plats

En svensk styrka, och särskilt bedömningsstyrkan, ska snabbt kunna vara på plats i drabbat område. Det är viktigt att omgående etablera kontakt med organ som redan finns på plats för att kunna inhämta direktiv och för att få information och resursstöd för den egna insatsen.

4.6.1 Svenska beskickningar

Den svenska insatsen i de situationer som avses i denna rapport beordras och leds av regeringen. Utrikesdepartementet är ansvarigt departement och den svenska beskickningen, ambassad eller konsulat, utövar den direkta ledningen på plats. Den svenska insatsstyrkan tar direktiv från beskickningen och Räddningsverket svarar för samordning av den svenska insatsen beträffande i första hand svenska myndigheters insatser. UD kan förstärka den svenska beskickningen på plats med hjälp av den konsulära beredskapspoolen.

4.6.2 Myndigheter och organ i drabbat land

Beroende på olyckans och insatsens art bör kontakt etableras med berörda myndigheter mm i det drabbade landet. Sjukvård, räddningstjänst, polis torde oftast vara primärt inblandade. Kunskap om lokala förhållanden och kontaktvägar kan förmedlas av den svenska beskickningen i drabbat område.

4.6.3 Svenska organisationer på plats

Svenska organisationer på plats utgör en resursbas, inte minst i ett inledande skede av insatsen. Kulturell kunskap och fackkunskap liksom språkkunskaper för eventuell tolkning men även materiella resurser kan fås från dessa organisationer. Reseföretagens personal, svenska företag och ideella organisationer är möjliga resurser härvidlag. Med erfarenhet från tsunamikatastrofen har i ett initialt skede researrangörerna en central roll. De finns på plats och har mångårig erfarenhet av verksamhet i det drabbade området etc. Detta förhållande bör särskilt beaktas vid katastrofer i turisttöta områden.

4.6.4 Svenskar på plats/ frivilliga

Den allra första insatsen vid en olycka görs oftast av de enskilda människor som finns på plats då olyckan inträffar. Ofta finns hos dessa personer en

stark vilja att fortsätta delta i arbetet under hanteringen av olyckans konsekvenser. Åtminstone initialt är denna resurs viktig. Deras insats sker på frivillig basis och kräver särskild hantering och omtanke vid samordning av insatsen.

4.6.5 Hjälpsatser från andra länder/organisationer

Vid större olyckor deltar regelmässigt andra länder i hjälpinsatsen. Så långt möjligt bör hjälpinsatsen koordineras även länder och internationella organisationer emellan.

Inte minst viktigt är att beakta nordisk samverkan. Emellan de nordiska länderna finns konsulära avtal om samverkan liksom ett etablerat sjukvårdssamarbete. Reseföretagen arbetar med Norden som gemensam bas. I huvudsak är också språkförståelsen mellan nordiska medborgare god.

Om FN är engagerat i hjälpinsatsen bör självfallet samverkan ske både i bedömningsfasen med eventuellt UNDAC-team, och i fortsatt arbete med berörda FN-strukturer på plats.

EUs gemenskapsmekanism för räddningsinsatser kan också samordnade insatsstyrkor från EU:s medlemsländer finnas på plats. Däri kan också ingå svenska enskilda personer eller styrkor. Förslag har också väckts om att för krishantering skapa insatsspecifika "crisis response coordination teams" för kriser som drabbar EU:s medborgare utanför EU. Arbetet pågår inom EU för att med erfarenheter från tsunamikatastrofen utveckla en beredskap.

5 Samordning och stabsarbete på "hemmaplan"

5.1 Omvärldsbevakning

Kontinuerlig och aktiv omvärldsbevakning är nödvändig för att snabbt komma igång med analys och eventuella åtgärder.

5.2 Analys

5.2.1 Initial analys

Det är viktigt att snabbt komma igång med analys av indikationer och händelser som kan komma att kräva större åtgärder från Räddningsverket.

Räddningsverkets VT (vakthavande tjänsteman) har befogenhet att snabbt kalla in utökade resurser som kan söka och bearbeta fakta när det finns ett behov.

En tidig kontakt med Regeringskansliet, andra berörda svenska myndigheter samt olika internationella organ ökar förutsättningarna för en korrekt analys.

5.2.2 Analys på plats

När den initiala analysen klargjort att händelsen kan utvecklas på ett sätt som kräver åtgärder från Räddningsverket skickas en första bedömningsenhet iväg.

Detta ska ske inom några timmar. Approachen ska vara att hellre skicka en gång för mycket än att avvakta.

Uppgiften för denna enhet är att på plats kunna ge underlag för verkets fortsatta stabsarbete hemma i Sverige och säkerställa att åtgärderna blir anpassade till behovet.

5.2.3 Analysfunktion på hemmaplan

I ett längre perspektiv bör det under större händelser byggas upp en analysfunktion i staben som arbetar med hur situationen kan utvecklas.

På hemmaplan behövs en lämplig lokal för stabsarbete liksom teknisk utrustning för att överföra information från personal på den aktuella skadeplatsen.

5.3 Samordning och samverkan

5.3.1 Samordning inom Räddningsverket

Det är av stor vikt att roller och mandat är klargjorda i förväg.

Delegationer behöver ses över så att snabba beslut blir möjliga.

Inom verket kommer de flesta avdelningar/sekretariat mm att bli berörda vid en insats med en omfattning liknande tsunamikatastrofen.

5.3.2 Samordning med Regeringskansliet

Inom Regeringskansliet förbereds inrättandet av en informations- och analyscentral som ska vara bemannad 24 timmar om dygnet. Former för samordning och samverkan med denna central behöver utvecklas i det fortsatta arbetet.

Efter det initiala skedet kommer det att krävas övergripande beslut och inriktningar för de fortsatta åtgärderna.

För att fatta korrekta beslut krävs att bra underlag lämnas från SRV.

Tydliga ingångsvägar till departementen, främst Utrikesdepartementet och Försvarsdepartementet, krävs.

En samverkansperson från Räddningsverket bör ha beredskap att placeras på Regeringskansliet.

5.3.3 Samordning och samverkan med andra myndigheter, organisationer och enskilda

En fördjupad och förberedd samverkan mellan myndigheter effektiviserar insatser vid större händelser.

Några myndigheter är i princip alltid berörda:

- Rikspolisstyrelsen
- Socialstyrelsen
- Försvarsmakten
  - Kontaktperson ansluter till SRV:s stab vid större händelser
- Krisberedskapsmyndigheten

En rad andra myndigheter är också mycket viktiga, vilka som blir aktuella kommer att variera beroende på händelsens art.

Beroende på omständigheterna kan i vissa fall även kontakter att behöva tas med länsstyrelser och kommuner

På plats sker ett intensivt samarbete med olika svenska hjälporganisationer och företag. Förberedelser för detta bör skapas i Sverige genom ett uppbyggt samarbete med ideella organisationer och företag med utlandsetablering. Samordningsforum (nätverk) bör etableras mellan berörda myndigheter för utveckling av denna verksamhet. Ett sådant forum kan även fungera för övergripande samordning och information vid insats.

6 Nödvändig förmåga

6.1 Bedömningsstyrka

Bedömningsstyrkan ska med mycket kort varsel, mindre än 6 timmar, kunna avresa till drabbat område för att i samverkan med myndigheter och organisationer på plats göra en första lägesbedömning och analys av hjälpbehov samt rapportera om detta. Bedömningsstyrkans sammansättning anpassas till olyckans art och omfattning. I händelser liknande den som föranlett denna rapport bör i styrkan ingå specialister inom räddningstjänst, sjukvård och polisverksamhet. Styrkan ska, med undantag från

transportbehov kunna vara helt självförsörjande under 72 timmar, med samband, förläggning, mat etc.

Bedömningsstyrkan skall vara beredd att påbörja etablering av samordningsstab på plats och att sedan initialt ingå i denna stab.

Uppgiften ställer krav på specialistkompetens inom eget fackområde, livserfarenhet, samarbets- och initiativförmåga, språkkunskaper samt helst erfarenhet från hjälpinsatser utomlands och förmåga att anpassa sig till olika kulturella förhållanden.

6.2 Insatsstyrka

Förmåga och struktur för redan etablerad beredskap inom SRV för internationella hjälpinsatser finns redovisade i bilaga 1 till denna rapport. Dessa styrkor eller delar av dem kan utgöra en del av en svensk insats även vid händelser som drabbar många svenskar utomlands.

Insatsstyrkan, i de fall som denna rapport avser, ska under ledning av svensk beskickning kunna etablera stabsverksamhet för att samordna sjukvård, information, krisstöd, hemtransporter och ev. identifiering av omkomna.

Insatsstyrkan ska kunna lämna Sverige inom 12 timmar efter larm för transport till drabbat område. Styrkan skall kunna verka i minst 14 dagar i drabbat område.

Insatsstyrkan ska också kunna vara helt självförsörjande.

På personal ingående i insatsstyrkan ställs i huvudsak samma krav som på bedömningsstyrkan beträffande fackkunskaper mm.

6.3 Stabsarbete hemma

Hemmastaben ska spegla insatsstyrkan beträffande fackkunskaper och kompetenser. Staben ska kunna etableras från och med att bedömningsstyrka utsänds.

Staben skall svara för omvärldsbevakning och i sig innehålla analys- och informationsfunktioner.

Staben skall samverka med regeringskansliet och berörda myndigheter och organ i Sverige och i förekommande fall i andra länder.

Säkerhetsfrågor för utsänd personal mm ska särskilt beaktas i stabens arbete.

Viktiga funktioner i staben är förutom information, personalfrågor, materiel, ekonomi, juridik.

7 Beredskap

7.1 Funktioner och behov

Vid arbetet med detta regeringsuppdrag har inom Räddningsverket resonemang förts i termerna ”intern beredskap” och ”extern beredskap”. Med intern beredskap avses de resurser (personella, materiella etc.) som Räddningsverket inom den egna organisationen disponerar och med extern beredskap avser vi även resurser som finns utanför Räddningsverkets egen organisation. I detta kapitel görs ingen markerad skillnad mellan intern och extern beredskap utan avsikten är att redovisa det behov av beredskap i form av funktioner som finns totalt. Dimensionering, kompetens och innehåll beträffande den externa beredskapen förutsätts efterhands kunna bestämmas och organiseras i samarbete och samråd med respektive berörd ansvarig myndighet eller organisation. Respektive myndighet bör förslagsvis i regleringsbrev ges uppdrag att hålla beredskap för att ingå i bedömnings- respektive insatsstyrka.

Utgångspunkten för detta kapitel om ”Beredskap” har varit de ”värsta fall-scenarier” som omnämns i kap 3.1 Erfarenheter från inträffade händelser. I detta kapitel belyses den beredskap i form av funktioner och behov som har kunnat identifieras med utgångspunkt från den dokumentation (Deluppdrag 1 Scenarion, 2005-01-26) som finns vid Räddningsverket.

De *funktioner* som identifierats har kategoriserats enligt följande:

- normativ ledning/politik,
- stöd i formella/juridiska frågor,
- larmning,
- underrättelser/rekognosering på plats,
- ledning hemma i Sverige (samordning),
- insatsen på plats.

För var och en av dessa funktioner har ett antal kategorier av *behov* identifierats, nämligen följande:

- kompetens,
- personal,
- dimensionering,
- tillgänglighet,
- anspänningstid (d.v.s. tid från ”larm” till dess att den aktuella resursen kan påbörja transport till aktuellt område),

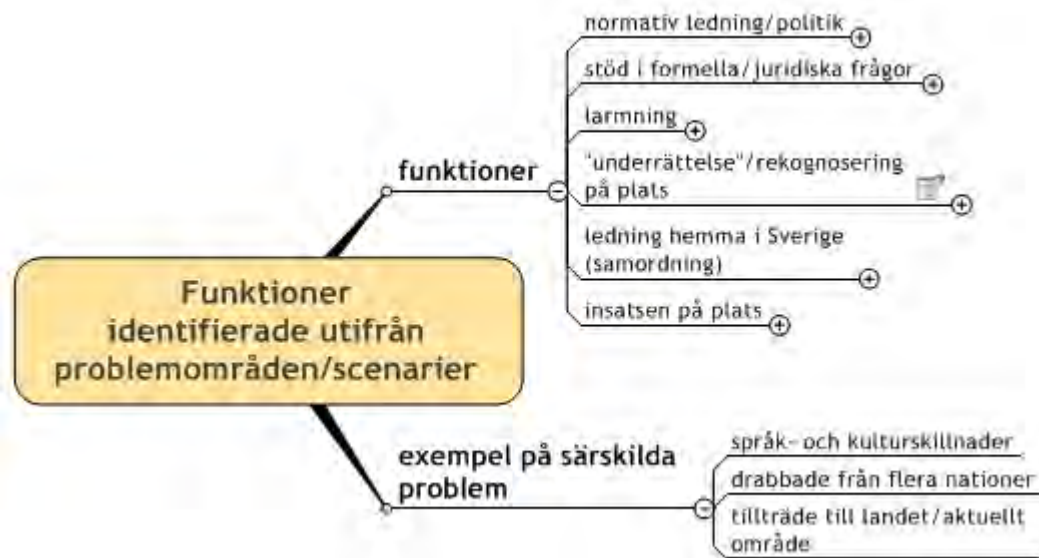
- utrustning,
- transportkapacitet,
- utbildning.

I nedanstående kapitel redovisas identifierade funktioner och dess behov.

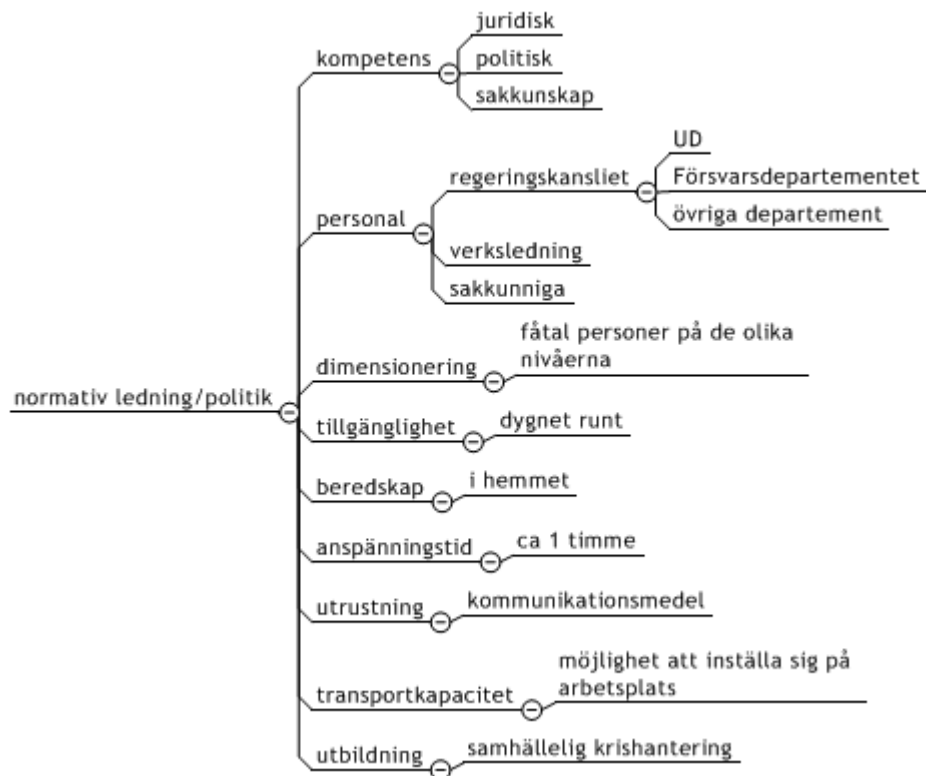
Därutöver redovisas i kapitel 7.3 exempel på särskilda problem att beakta.

De funktioner och behov som redovisas här förutsätts kunna utgöra utgångspunkt och underlag för att efterhand organisera t.ex. förberedda insatsteam, staber, specialistgrupper och andra resurser.

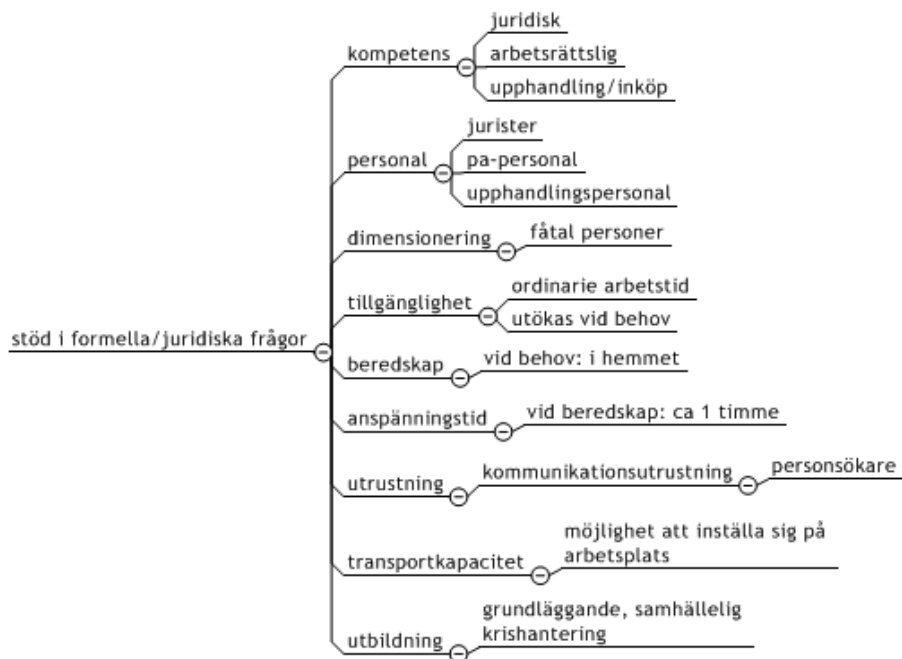
7.2 Identifierade funktioner och särskilda behov

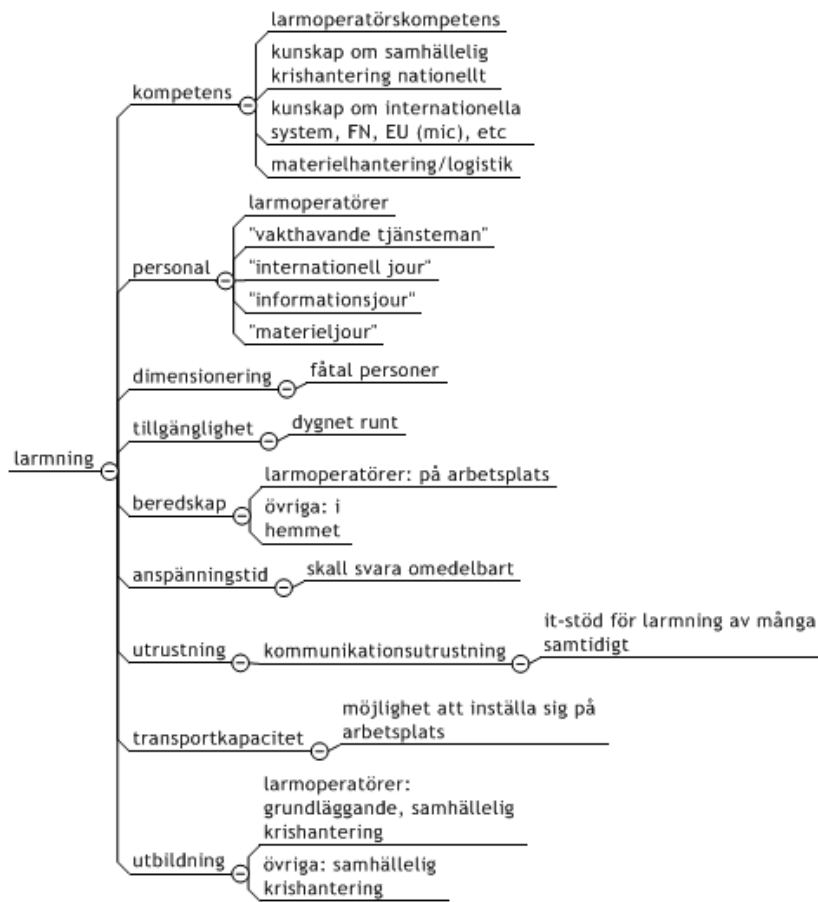
7.2.1 Normativ ledning/politik

7.2.2 Stöd i formella/juridiska frågor

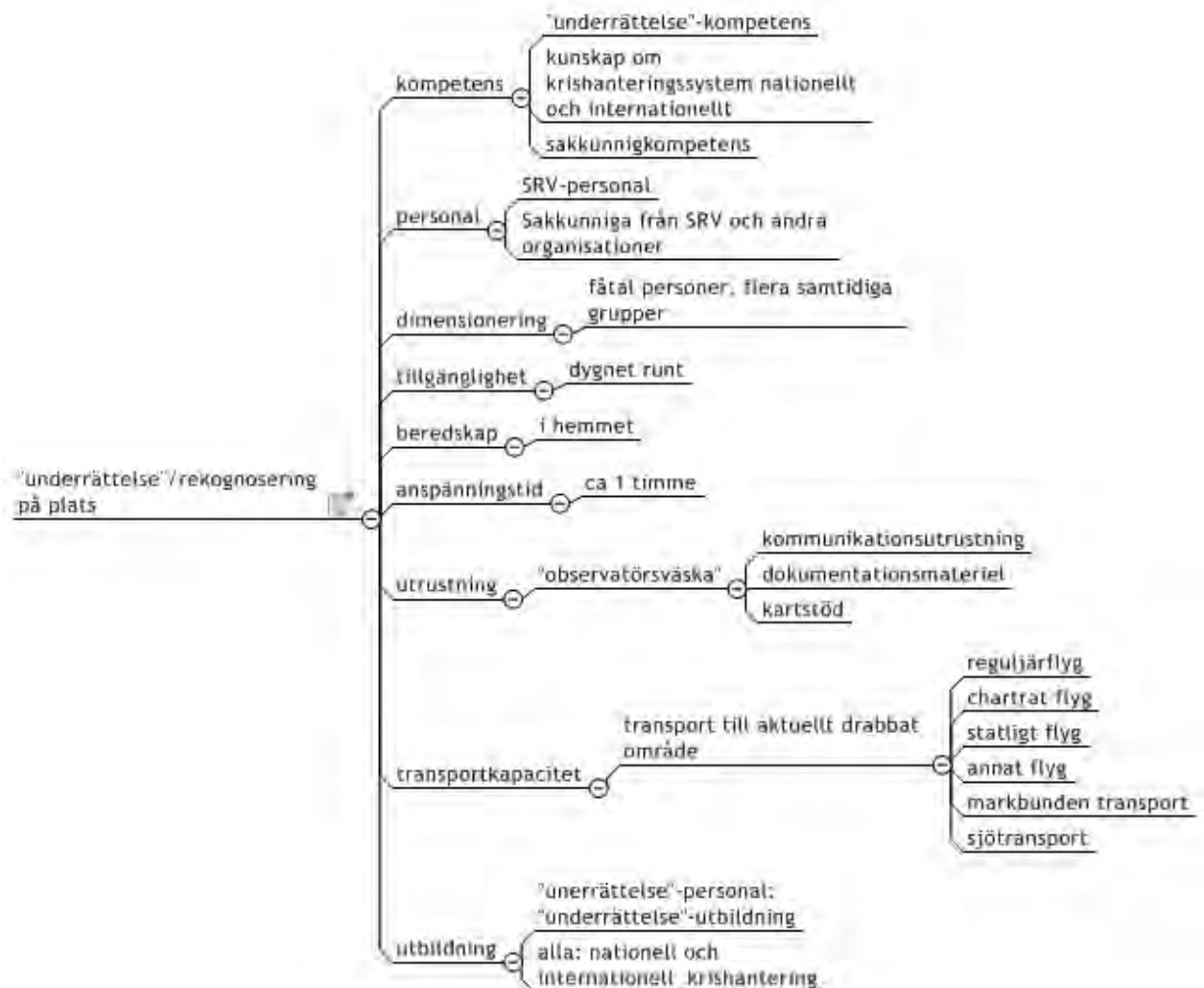

7.2.3 Larmning

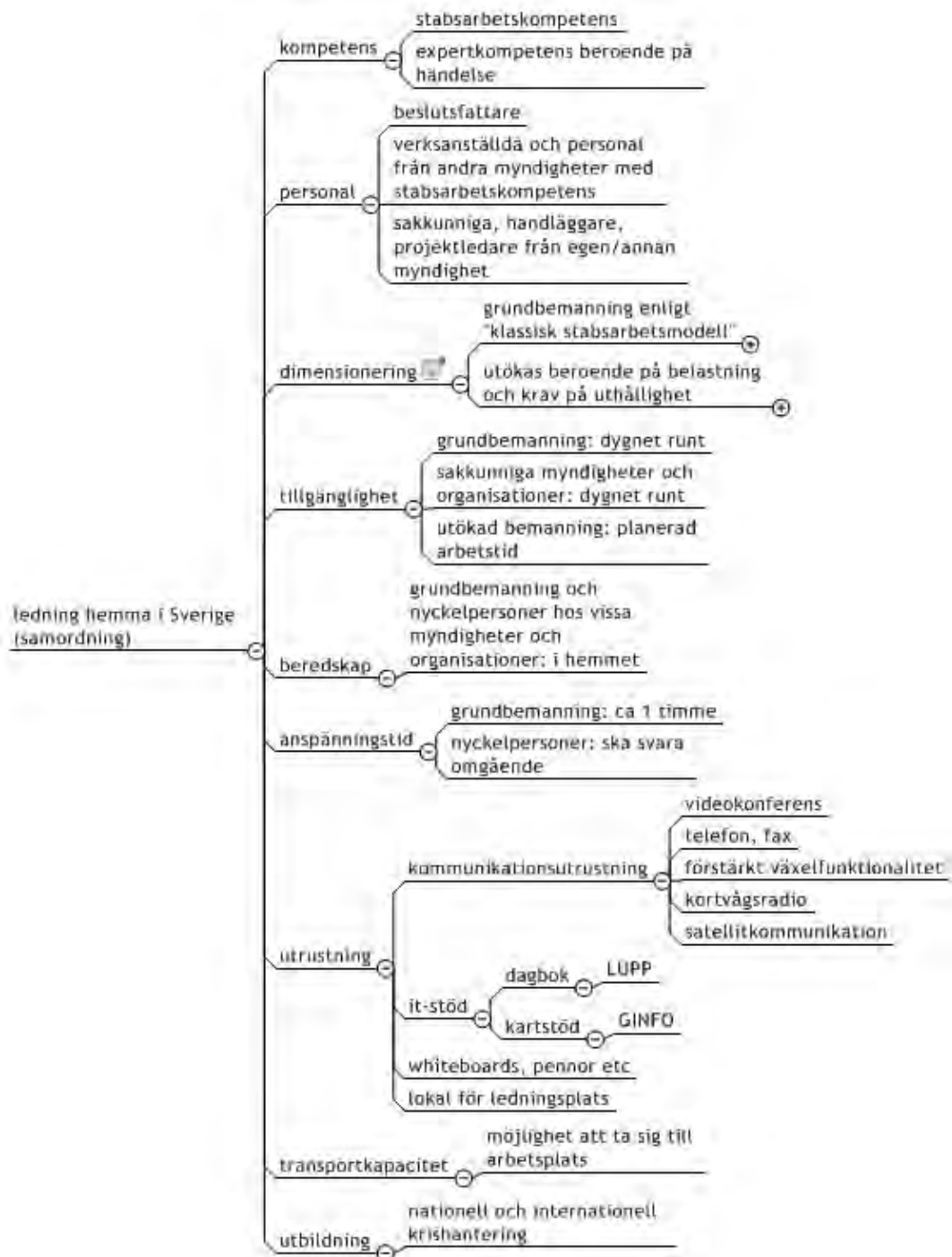
7.2.4 Underrättelse/rekognosering på plats

Med begreppet "underrättelse" avses här inhämtning och bearbetning av information för att underlätta vid en kommande eller pågående insats. Detta kan gälla uppgifter om t.ex. förhållandet i landet eller det aktuella området, den aktuella situationen, säkerhetsläget, tillgängliga kontakter, samarbetsmöjligheter på platsen, lokala resurser etc. Det är i sammanhanget viktigt att utnyttja befintliga informations- och kontaktvägar, både formella och informella sådana.

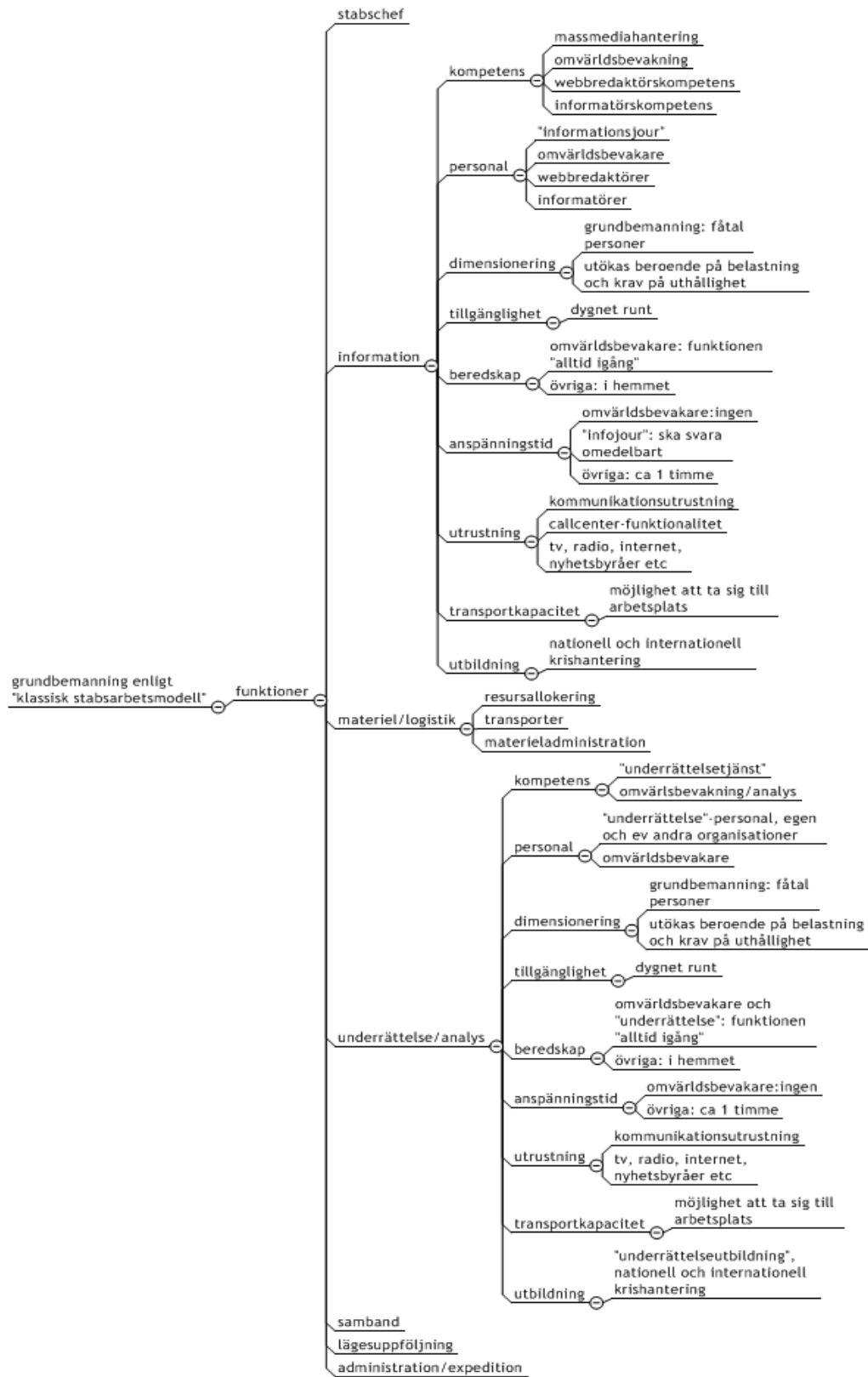
7.2.5 Ledning hemma i Sverige

Staben grundbemannas initialt av Räddningsverkspersonal som får i uppgift att påbörja arbetet inom respektive funktion och dimensionera/utöka det fortsatta arbetet beroende på behov, belastning och krav på uthållighet. Karaktären på den inträffade händelsen och den geografiska belägenheten ska särskilt beaktas som dimensionerande faktorer. För del av den ledning i Sverige som här beskrivs kan erforderliga resurser behöva hämtas utanför Räddningsverkets egen organisation. Dimensionering, kompetens m.m. för den delen förutsätts organiseras i samråd och samarbete med berörd myndighet eller organisation

7.2.5.1 Dimensionering (stab)

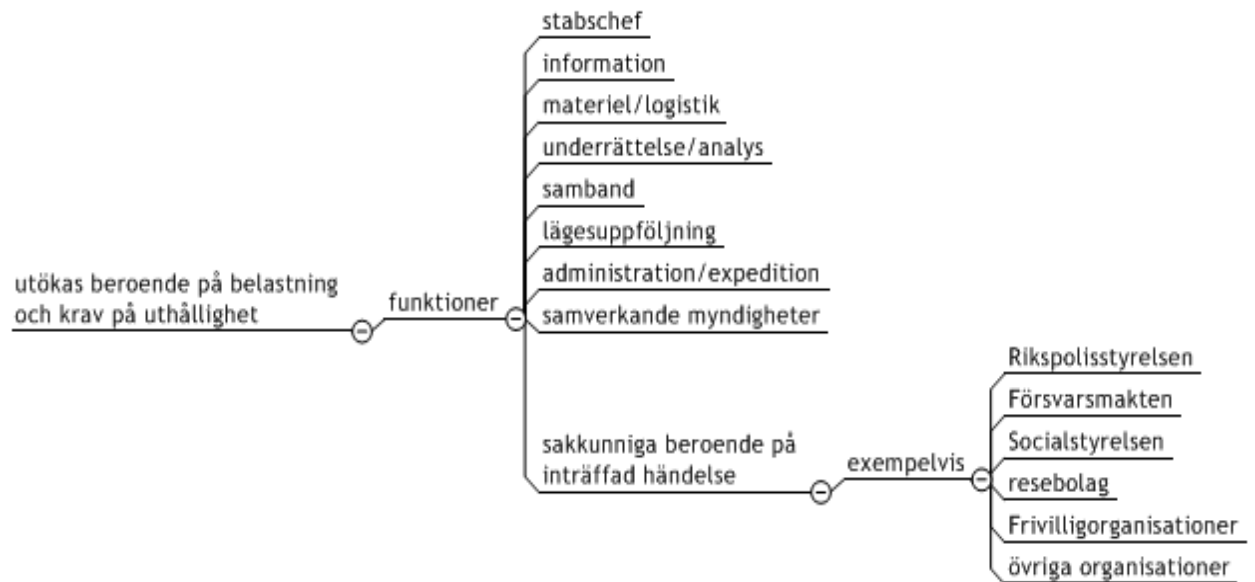
Grundbemanning enligt "klassisk stabsmodell"

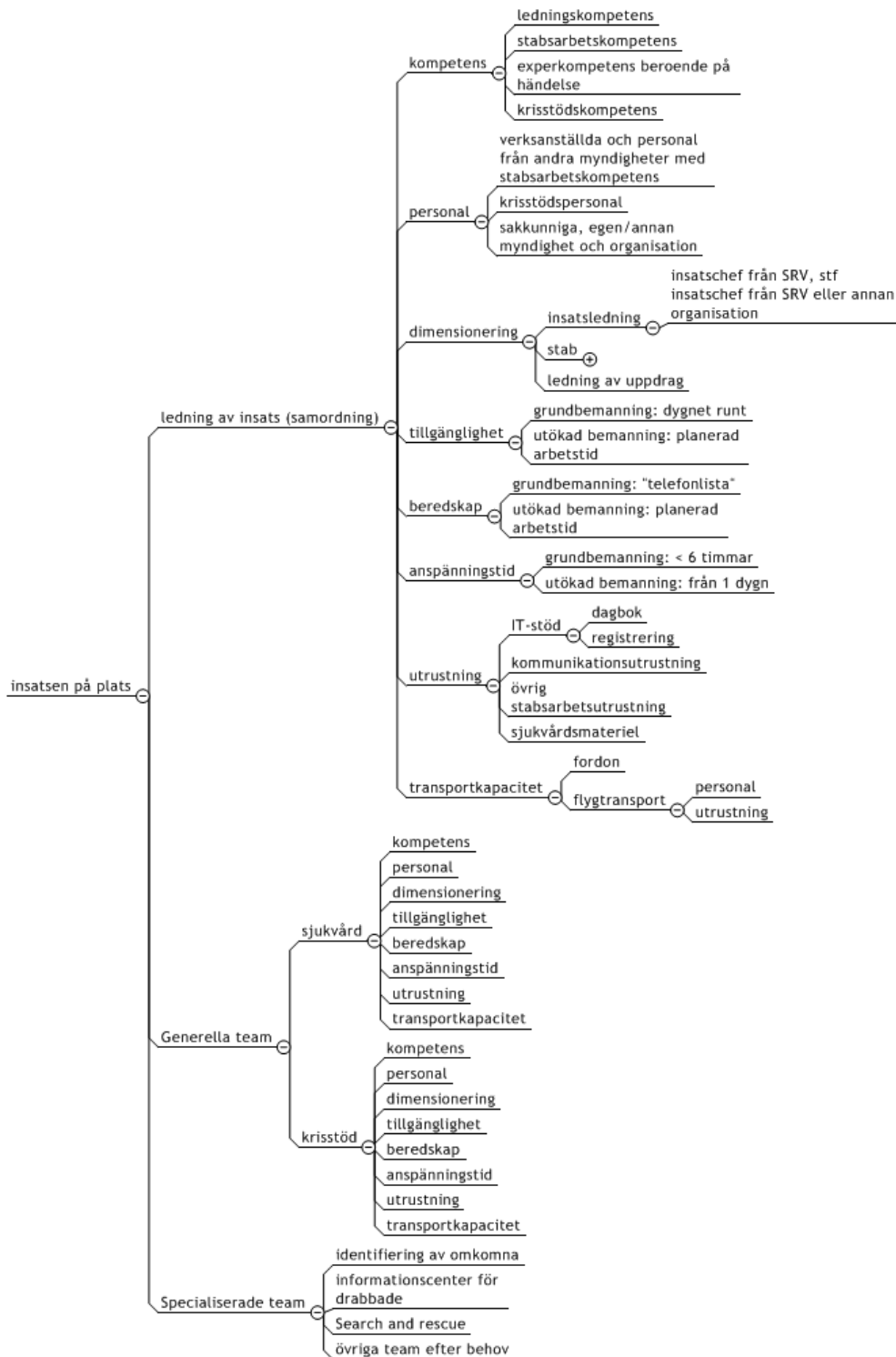
7.2.5.2 Dimensionering (stab)

Utökas beroende på belastning och krav på uthållighet

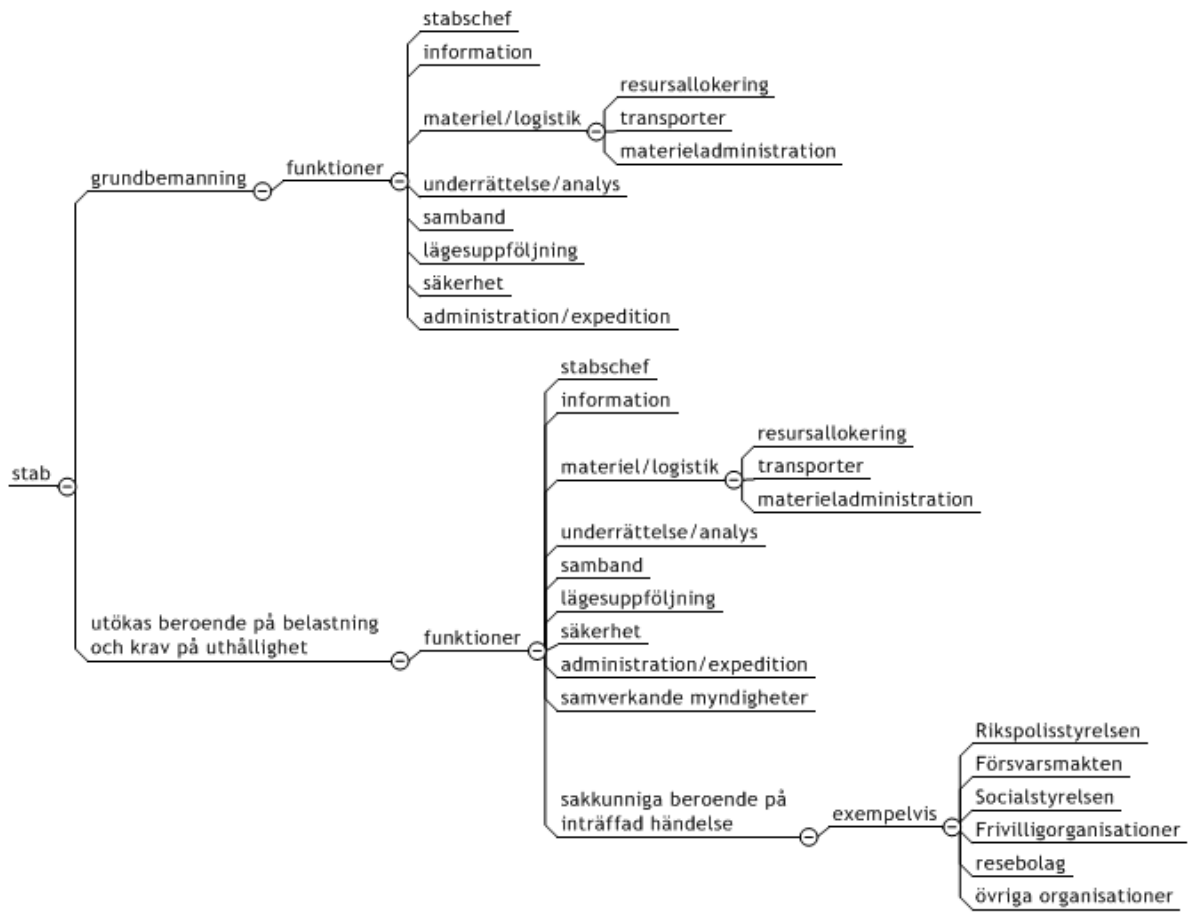

7.2.6 Insatsen på plats

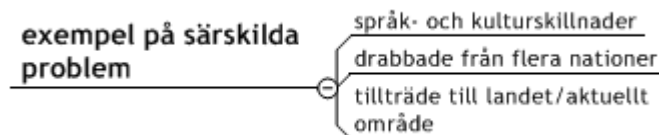
För del av det behov som beskrivs här kan resurser behöva hämtas utanför Räddningsverkets egna organisation. Dimensionering, kompetens, innehåll etc. för den del av behovet förutsätts organiseras i samråd och samarbete med respektive ansvariga myndighet eller organisation.

7.2.6.1 Stab

7.3 Särskilda problem att beakta, några exempel

8 Utbildning och övning

8.1 Allmänt

Räddningsverket anordnar en rad utbildningar och övningar för den personal som ingår i verkets beredskap för att åka på olika typer av humanitära uppdrag utomlands. Beskrivning av befintliga utbildningar framgår av bilaga 2 till denna rapport. Personalen som ska ingå i insatsstyrka förutsätts ha nödvändig fackkompetens inom sitt verksamhetsområde. Miljön vid insats ställer särskilda krav både när det gäller social och kulturell kompetens, säkerhetstänkande, hygien, och en rad andra områden.

För personal i beredskap har Räddningsverket utvecklat en utbildning i tre steg. Utbildningarna genomförs vid Räddningsverkets Centrum för risk- och säkerhetsutbildning. Utbildningen omfattar en tre veckor lång grundutbildning för internationella humanitära insatser, 12 olika befattningsutbildningar, och en praktisk tillämpningsövning. Personal som har genomgått basutbildningen, kan också erbjudas att delta i en internationell övning. Sådana anordnas vanligtvis av FN eller inom ramen för Nato/PFF-samarbetet.

8.2 De nya insatsteamerna

Utbildningsprogram för de nyutvecklade insatsteamerna bör kunna göras med utgångspunkt från de utbildningar som finns idag. För bedömning av utbildningsbehovet förutsätts att den ”fackmässiga” kunskapen till största delen redan har genomförts i annan regi. Behovet av utbildning ligger främst på kunskap om insatsteamens verksamhet, grundläggande värderingar samt förståelse för främmande kulturer samt uppträdandekodex. Till detta kommer behovet av att kunna arbeta samordnat med andra organisationer och myndigheter. Grundutbildning för insatsteamens specifika uppgifter bedöms behöva omfatta cirka en vecka.

Efter genomförd grundutbildning bör årliga tillämpningsövningar genomföras och utvärderas så att vunna erfarenheter omsätts i ständiga förbättringar.

9 Mandat och författningsreglering

9.1 Räddningsverkets mandat och avgränsningar

Räddningsverkets förmåga att påbörja och genomföra effektiva internationella hjälpinsatser är beroende av vilket mandat regeringen ger verket i dessa avseenden.

Räddningsverket har därför övervägt vilka behov som kan finnas av att utveckla och komplettera det uppdrag och det mandat för internationella hjälpinsatser som verket för närvarande har enligt 3 b § i verkets instruktion.

3b§

Räddningsverket skall upprätthålla en beredskap för bistånd vid katastrofer i andra länder och får delta i räddnings- och katastrofinsatser vid katastrofer i andra länder som fordrar omedelbara åtgärder.

Räddningsverket får endast besluta om sådana insatser under förutsättning att det finns en extern finansiering av insatserna. Räddningsverket skall före beslut om insats informera Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) om de åtgärder myndigheten avser att vidta. Vid insatser som rör bistånd skall Räddningsverket dessutom samråda med Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).

Räddningsverket skall kunna stödja humanitära minröjningsinsatser avseende ledning och kvalitetssäkring. Förordning (2002:988).

(Utdrag ur förordning (1988:1040) med instruktion för Statens räddningsverk)

I arbetet inför denna redovisning har ingått att skissa på förslag till möjliga förändringar och tillägg i såväl instruktionen som i regleringsbrev.

De formuleringar som nu finns i 3 b § i instruktionen skulle emellertid i och för sig kunna anses innefatta insatser av det slag som nu aktualiserats och som Räddningsverket genomfört efter Sydostasienkatastrofen.

Bemyndigandet att besluta om insatser förutsätter samtidigt att det finns en extern finansiering av insatserna. Med oförändrade förutsättningar i dessa avseenden måste en stärkt insatsförmåga bygga på att en extern finansiering kan säkerställas genom ett snabbt besked från Regeringskansliet. Det behöver således skapas rutiner inom Regeringskansliet som, oberoende av tidpunkt, medger att ett sådant besked kan lämnas.

Räddningsverket anser att det under alla förhållanden finns anledning att se över texten i den nuvarande 3 b § i Räddningsverkets instruktion. De ändringar som kan behöva göras skulle emellertid kunna anstå tills vidare

och samordnas med de ändringar som kan aktualiseras av Räddningsverkets utökade internationella verksamhet i Kristinehamn.

9.2 Övriga myndigheters mandat och avgränsningar

I de dialoger som Räddningsverket haft med företrädare för andra centrala myndigheter har synpunkter på nuvarande regelverk och avsaknaden av formella mandat för att agera utomlands tagits upp.

Socialstyrelsen tillhör de myndigheter som framfört att en allmän översyn av regelverket behöver genomföras för att säkerställa att insatser i syfte att hantera krissituationer utomlands, där många personer med stadigvarande hemvist i Sverige berörs, sker i enlighet med gällande lagstiftning.

Även ett tydliggörande av begreppet ”många svenskar” efterfrågas.

10 Tidplan

Räddningsverket har redan en utvecklad och ofta utnyttjad flexibel beredskap för internationella insatser. Som visats vid insatser i Thailand, Indonesien och Sri Lanka efter tsunamikatastrofen kan denna befintliga beredskap användas omgående. Utvärdering av Räddningsverkets insats vid denna katastrof pågår för närvarande.

Räddningsverket föreslår att verket får i uppdrag att

– under 2005 inom ramen för verkets nuvarande internationella insatsberedskap och gällande villkor göra särskilda förberedelser för att med kort varsel kunna stödja utrikesdepartementets konsulära enheter vid extraordinära uppgifter då en katastrof utanför Sverige drabbar många svenskar.

– senast till utgången av år 2006 ha beredskap för att en fullt utbyggd och genom utbildning förberedd insatsstyrka för denna uppgift.

Räddningsverket skall i detta sammanhang ta tillvara vad som kommer fram under förberedelserna till och i den kommande propositionen om civil krisberedskap i fråga om civila aspekter på krishantering. (jämför prop. 2004/05:5).

Förslag till tidplan för uppbyggnad av tre team:

2005

Fortsätta dialoger med Regeringskansli och närmast berörda myndigheter och organisationer för att mer i detalj klara ut lämplig personal att ingå i insatsstyrkan (inklusive bedömningsteamet), klara ut former och ambitionsnivå för beredskap, olika transportfrågor mm. Vidare påbörja

framtagning av detaljerade utrustningslistor till de olika modulerna som ingår i teamen, utveckla tankarna om ett utbildnings- och övningssystem etc.

Ett formellt uppdrag ges till Räddningsverket. Personalrekrytering påbörjas.

2006

Materielanskaffning till de tre teamen påbörjas och slutförs för det första teamet, personal till insatsteam nr 1 rekryteras och genomgår grundutbildning.

Ett nätverk med ett antal frivilligorganisationer organiseras.

2007

Materielanskaffning fortsätter, personal till insatsteam 2 rekryteras och genomgår grundutbildning.

En första övning med insatsteam 1 genomförs.

2008

Materieluppbyggnaden av de tre teamen avslutas, personal till insatsteam 3 rekryteras och genomgår grundutbildning.

Övning med insatsteam 2 genomförs.

Efter 2008 ---

Uppbyggnadsperioden är avslutad. Från och med 2009 är hela insatsstyrkan om ca 150 personer uppbyggd och organiserad i tre insatsteam. Varje insatsteam övas vart tredje år. För att klara personalomsättning genomförs en grundkurs vartannat år.

Vid Räddningsverket internationella del som organiserats i Kristinehamn åtgår resurser motsvarande ca 5 årsarbetskrafter för att klara det löpande arbetet runt insatsteamen (omvärldsanalys, internationella och nationella kontakter, planering, utbildning, materielomsättning, övrig administration mm).

Då resurserna för dessa insatsteam ingår som en integrerad del i Räddningsverkets internationella beredskap bidrar de till att höja verkets förmåga att genomföra olika former av internationella hjälpinsatser.

11 Ekonomi

Verket har bedömt att det krävs insatsteam med ca 50 personer för att kunna ge stöd vid omfattande olyckor och katastrofer. För att ha en uthållighet under en insats och tillgänglighet över tiden bedömer verket att beredskapen bör innehålla tre insatsteam om 50 personer. De kostnader som är förknippade med insatsteamerna är utbildning, övning, personlig utrustning samt kontors- och kommunikationsutrustning.

Insatserna behöver samordnas med regeringkansliet och flera myndigheter bland annat Rikspolisstyrelsen, Socialstyrelsen, Försvarmakten och Krisberedskapsmyndigheten. Vidare behöver samordning ske med reseföretag, transportbolag, frivilliga organisationer mm. För detta behövs en funktion på fem personer vid Räddningsverket som svarar för samordning, analys, information och administration.

Beredskapen bedöms kunna byggas upp successivt fram till och med 2008. Uppbyggnaden bör koordineras och ingå som en del i uppbyggnaden av en utökad internationell verksamhet i Kristinehamn.

Under 2005 bedöms att fortsatt utrednings- och förberedelsearbete genomförs som innebär att anskaffningar, rekrytering av personal och utbildning kan genomföras från och med 2006.

De kostnader som är beräknade avser enbart verkets kostnader för att hålla beredskap för denna typ av insatser. Övriga myndigheters och organisationers kostnader finns inte medtagna. Inte heller finns eventuell kostnad för att öka tillgång och beredskap för flygtransporter med.

Kostnad för genomförande av insats är inte medräknade. Medel för insats bör finansieras via särskilda anslagsmedel. Omfattning av kostnaden för insats är i hög grad beroende på storlek och längd på insatsen och går därför inte att prognostisera

Verket har utgått från den beredskap som finns idag och som grund och beräknat tillkommande och utökade kostnader med hänsyn till beredskap för denna typ av insats. Kostnaderna är angivna i 2005 års prisläge. Den materiel som anskaffas förutsätts finansieras via anslag och inte via lån i Riksgäldskontoret.

Bedömda beredskapskostnader för förstärkt förmåga:

	2005	2006	2007	2008	2009-
Utbildning		800 000	700 000	700 000	350 000
Övning		0	600 000	600 000	600 000
Kommunikation		275 000	0	0	275 000
Kontorsutrustning		190 000	0	0	190 000
Personlig utrustning		250 000	250 000	250 000	0
Personalkostnader	1 000 000	2 000 000	2 750 000	2 750 000	2 750 000
Samordning mm		200 000	250 000	250 000	250 000
Summa kostnader	1 000 000	3 515 000	4 300 000	4 300 000	4 415 000

2005

I avvaktan på att Räddningsverket får ett formellt uppdrag påbörjas arbete med vissa förberedelser för att med kort varsel och inom ramen för nuvarande beredskap för internationella insatser kunna genomföra insatser mot en stor katastrof utanför Sveriges gränser som berör många svenskar.

2006-2008

Under 2006-2008 genomförs två grundutbildningar på en vecka för 25 personer per år. År 2006 utbildas cheferna för de tre insatsteam. Verket behöver öka omfattningen av kommunikations- och kontorsutrustning för att ha en beredskap att medverka vid insats. Det innebär att en mindre andel av behövd utrustningen anskaffas och lagerhålls för omedelbar tillgång. Kompletterande anskaffning för att motsvara hela behovet för insats är beräknat att genomföras direkt i anslutning till insatsen. Personlig utrustning med kläder och sanitetsutrustning mm för teamen anskaffas över tre år. Denna utrustning behöver finnas tillgänglig direkt för alla som ingår i teamen.

För att ha beredskap för att genomföra insats behövs personal för samordning, analys och administration. Verket har bedömt behovet till fem personer. Rekrytering av dessa sker under 2005. Verket bedömer att alla anställs under 2006 och ingår i uppbyggnaden av den utökade internationella verksamheten i Kristinehamn. Samtliga fem bedöms inte finnas på plats från den 1 januari 2006 varför personalkostnaden är lägre detta år.

För att vidmakthålla kunskapen i teamen behöver övning genomföras vart tredje år. Verket bedömer att en övning genomförs för 60 personer varje år från och med 2007. Av de 60 personerna är 50 från insatsteamet och övriga 10 personer avser personal vid samverkande myndigheter, organisationer och regeringskansli.

Efter 2008

Normalt finns en omsättning på personal i beredskapspoolen med ca 10 procent om året. Vi bedömer därför att det från och med 2009 behöver genomföras en grundutbildning för 25 personer per år. Omsättning av kommunikations- och kontorsutrustning behöver ske vart 3:e år. En nyanskaffning är därför budgeterad för 2009.

Bilaga 1: Räddningsverket nuvarande beredskap

Uppdragstyper

Räddningsverket har i uppdrag att hålla beredskap för internationella katastrof- och biståndsinsatser. Beredskapen ser olika ut beroende på vilken typ av uppdrag det gäller – ett sök- och räddningsuppdrag kräver snabbhet, medan ett återuppbyggnadsprojekt behöver planeras länge innan det faktiskt drar igång.

Räddningsverkets huvudsakliga uppdrag kan indelas i fyra kategorier: minihantering, räddningsuppdrag, återuppbyggnad och support.

Personal

Sedan den första internationella insatsen 1988 har rekrytering och personalregister utvecklats för att tillgodose kraven.

Räddningsverkets insatspersonal har stor kunskapsmässig bredd. Miljöerna som internationella insatser utförs i är ofta komplexa och ställer stora krav på samarbetsförmåga, kunskaper och inte minst ödmjukhet. God fysik och stabilt psyke är också kvaliteter som kan vara avgörande, liksom förmågan att kunna lösa praktiska problem. Vi har listat de flesta av de olika arbetsuppgifter i fält under "Befattningar".

Erfarenhet är förstas en stor fördel när personalen åker ut på insats, men det är minst lika viktigt att introducera ny personal för de specifika problem och lösningar som kan dyka upp. Därför ser vi till att i görligaste mån blanda ny personal med den som varit med tidigare.

Uppförandekodex

Statens räddningsverk har antagit en uppförandekodex som ska gälla för all personal som deltar i en av verkets internationella hjälpinsatser. Uppförandekodexen ingår som en del av anställningskontraktet, och personalen förbinder sig att följa de etiska regler som Räddningsverket har satt upp. Utgångspunkten för dessa regler är tanken om alla människors lika värde oavsett kön, etniskt ursprung, sexuell läggning, politisk åskådning, eller funktionshinder - en tanke som får juridiskt stöd i såväl internationella konventioner som svensk lag.

Räddningsstyrkor

För att snabbt kunna erbjuda hjälp vid allvarliga olyckor har Räddningsverket förberett olika typer av styrkor. Styrkorna är bemannade och utrustade för den speciella uppgift som ska lösas t ex insats vid jordbävning, översvämning, skogsbrand eller kemikalieolycka.

Personalen rekryteras från Räddningsverket och den kommunala räddningstjänsten. Dessutom ingår personal från sjukvården och andra myndigheter och organisationer beroende på vilken hjälp som behövs.

Sök- och räddningsstyrka

En sök- och räddningsinsats görs i ett land som har drabbats av en katastrof som till exempel en jordbävning. Räddningsverket har varit på ett flertal sådana uppdrag, och det var också en sök- och räddningsstyrka som åkte ut på det allra första uppdraget till Armenien 1988.

Varje sök- och räddningsstyrka består av 76 personer som har handplockats och utbildats för uppgiften. Vid behov används även räddningshundar. Styrkan ska kunna lämna Sverige inom 10 timmar efter beslutet om insats är taget, och ska därefter vara självförsörjande i 14 dagar. Att kunna vara självförsörjande är en mycket viktig egenskap för att det katastrofdrabbade landet inte ska få ytterligare en börda när hjälpen är på plats. Ett annat viktigt krav är att den svenska styrkan ska kunna fungera väl tillsammans med räddningsstyrkor från andra länder.

Sök- och räddningsstyrkan har rekryterats från räddningstjänster runtom i landet. Hundekipagen ingår i en pool som har sammanställts av Räddningsverket i samarbete med Svenska Brukshundsklubben (SBK). Sjukvårdsspecialister har rekryterats av Räddningsverkets personal med ansvar för detta område, och på vissa uppdrag följer även vår egen personal med.

Snabbinsatsstyrka

Vid olyckor av särskilt stor omfattning, så stora att internationell hjälp krävs, kan Räddningsverket skicka en snabbinsatsstyrka bestående av 39 personer. Uppgiften är att ta sig an utsläpp av farliga ämnen från till exempel kemikaliehantering i hamnar, farligt godstransporter, eller att begränsa skadorna av översvämningar och skogsbränder. Snabbinsatsstyrkan har en mycket kort inställelsetid – den ska kunna lämna Sverige 3 timmar efter att beslutet om insats har fattats, och därför är den tänkt att operera främst i områden nära Sverige, till exempel Östersjöområdet.

Personalen i snabbinsatsstyrkan har rekryterats från räddningstjänsterna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gotland.

Stabs- och ledningsstöd

Lednings- och sambandsfunktionen är viktig vid räddningsinsatser som omfattar stora områden, t ex vid skogsbränder. Personalen består av 9 personer som också ingår i sök- och räddningsstyrkans stab, och kan lämna Sverige inom 10 timmar efter beslut. Styrkan är handplockad och har sedan tidigare erfarenhet av stabs- och ledningsarbete i Sverige.

Keminsatsstyrka (OPCW)

Keminsatsstyrkan har speciella expertkunskaper när det gäller indikering, sanering och skyddsåtgärder i samband med hantering av kemiska stridsmedel. Ett 30-tal personer ingår i styrkan, som ska kunna avresa från Sverige inom 12 timmar. Styrkan är rekryterad från Kustbevakningen, kommunal räddningstjänst, FOI, landsting, privata företag och Räddningsverket.

Oljeskyddsstyrka

Den minsta av Räddningsverkets styrkor har den viktiga uppgiften att bekämpa oljeutsläpp i hamnar, och vatten, samt även begränsa oljeskador på stränder. Styrkan består av 3-4 personer som ska kunna avresa med mycket kort varsel – inom 3 timmar efter larm om oljeutsläpp. Karlskrona och Botkyrka utgör basen för styrkan, som även kompletteras med specialister.

Räddningshundar

Vid en sök- och räddningsinsats kan Räddningsverket även skicka med tränade räddningshundar som blir en viktig del i arbetet med att söka reda på människor som exempelvis sitter fast under rasmassor. Räddningshunden är ett unikt hjälpmedel i samhällets räddningstjänst. Trots ingående forskning att skapa elektroniska hjälpmedel för att upptäcka dofter av olika slag finns idag inget instrument som kan konkurrera med den tillgång som gör hunden så speciell - dess mycket väl utvecklade luktsinne.

Svenska brukshundklubben (SBK) utbildar räddningshundar på uppdrag av Krisberedskapsmyndigheten (KBM). Syftet med uppdraget är att kunna tillhandahålla räddningshundsekipage till SRV:s internationella Sök och Räddningsstyrka samt till kommunernas räddningstjänst, där användningsområdet t.ex är att finna människor i rasmassor. Kommunen ansvarar för räddningstjänsten i kommunen både i fred och under höjd beredskap. Varje kommun avgör själv om och i vilken utsträckning räddningshundsekipage skall ingå i kommunens organisation.

Då hunden är färdigutbildad får den genomgå ett särskilt inträdesprov, som leds av SBK:s kontrollanter och av SBK:s specialutbildade domare. Den hund som godkänns vid provet får tillsammans med sin förare genomgå en två veckors räddnings- hundförarutbildning (RHFU) vid av SBK anvisat utbildningsställe.

Efter att denna utbildning är genomgången kan föraren teckna avtal med kommunen om att placeras i kommunens organisation för höjd beredskap. Föraren kan självklart också användas av kommunens räddningstjänst vid olika typer av räddningsinsatser under fred.

Räddningsverket har ett uppdrag av regeringen att svara för en beredskap för räddningsinsatser i andra länder, till exempel i samband med jordbävningar. Efter godkänd test är räddningshunden en av de viktiga delarna i en sådan beredskap.

Stödinsatser

Räddningsverket kan bistå FN och andra organisationer som leder arbetet vid katastrofer genom att bygga fältkontor med logi, mat, kommunikation och transporter så att deras personal omedelbart kan arbeta operativt vid ankomsten till katastrofplatsen. Genom att handplocka personal från vår personalpool kan vi skraddarsy ett insatspaket för en specifik uppgift som går under benämningen support, eller stöd. Paketet är utformat för att fungera fristående eller sammankopplade med insatsstyrkor från Sverige eller andra biståndsgivande länder.

Vägtransporter

Personal och fordon inklusive verkstadsresurser för landsvägstransport av förnödenheter beräknat för att kunna försörja 250 000 flyktingar.

Långa vägtransporter

Personal och fordon för att utföra längre landsvägstransporter av förnödenheter. Gäller även t ex konvojkörning i svår terräng.

Vattentransport i biltank

Personal och fordon samt vattentankar för att lagra och transportera dricksvatten för 10 000 flyktingar.

Vattenförsörjning från ytvattentäkt

Personal och utrustning för att från ytvattentäkt rena vatten för 10 000 flyktingar.

Vattendistribution

Personal och utrustning för att bygga distributionssystem för dricksvatten i ett lägerområde beräknat för 10 000 flyktingar.

Latrinkonstruktion

Personal och utrustning till att bygga latriner i flyktingläger beräknat för 10 000 flyktingar.

Lägerplanering

Personal och utrustning för att bereda och ställa i ordning mark för flyktingläger, som kan ta emot upp till 100 000 flyktingar.

Uppbyggnad av sambandssystem

Personal och utrustning ställs till förfogande för att ansvara för landsomfattande sambandssystem vid katastrofer. Gäller även tekniskt stöd med datorer.

Logistik

Personal och utrustning ställs till förfogande för samordning av livsmedelsförsörjning i stor skala.

Fältbaserad samordningscentral nivå 1, 2, 3

Upprätta en självförsörjande fältbaserad samordningscentral inklusive personal, utrustning och resurser för drift och underhåll.

Experter och observatörer

När en katastrof har skett i ett land, kan Räddningsverket skicka observatörer och experter till platsen för att dels agera rådgivare och dels ta tillvara erfarenheter som sedan kan komma svensk räddningstjänst till godo. Personalen rekryteras från Räddningsverket självt, från kommunal räddningstjänst eller från andra myndigheter och organisationer. Expertstyrkan ska kunna lämna Sverige inom 3-12 timmar efter ett beslut har tagits.

Experter i UNDAC-styrkan

UNDAC står för United Nations Disaster Assessment Coordination. Dess uppgift är att snabbt bedöma och koordinera räddningsarbetet vid större olyckor och katastrofer. För närvarande består styrkan av 150 personer från 32 länder i Europa, Latinamerika och Asien, varav nio är svenskar (den svenska personalen samordnas av Räddningsverket och finansieras av SIDA). Personalen utbildas och leds av FN - vid insatser leds och administreras styrkan från OCHA i Genève. Styrkan kan resa inom fyra timmar efter larm.

Experter vid miljöolyckor

Diskussioner pågår om att utveckla UNDAC-styrkor till att omfatta även miljökatastrofer. Räddningsverket har inom organisationen och genom det löpande arbetet kontakter med experter från andra myndigheter. Det skulle innebära att dessa myndigheter tillsammans snabbt kan erbjuda resurser via Räddningsverkets expertförteckning.

Experter vid olyckor med kemikalier, kemiska stridsmedel och farligt gods

Experter som kan ställas till förfogande vid kemikalieolyckor eller vid omhändertagandet av kemiska stridsmedel. Rekryteras från Räddningsverket, kommuner, andra myndigheter och organisationer.

Experter vid oljeolycka

Räddningsverket har även experter som kan ställas till förfogande vid svåra oljeolyckor. Experterna rekryteras från Räddningsverket, kommuner samt andra myndigheter och organisationer.

Experter vid övrig räddningstjänst

Liksom för oljeolyckor har Räddningsverket experter som kan ställas till förfogande vid bränder, ras och skred, översvämningar samt andra stora olyckor. Dessa rekryteras likaledes från Räddningsverket, kommuner samt andra myndigheter och organisationer.

Experter vid flyktingkatastrofer

Räddningsverket har under de senaste åren fått stor erfarenhet och kunskap om flyktingkatastrofer. FN anser det nödvändigt att de organisationer som deltar i arbetet också rekognoserar och planerar på platsen innan hjälpinsatsen inleds. Ett system för att kunna ställa experter till förfogande ska utvecklas tillsammans med Sida och berörda FN-organ.

Experter vid kärnenergiolyckor

Experter kan ställas till förfogande för internationell organisation eller drabbat land. Rekryteras från Räddningsverket, kommuner, andra myndigheter och organisationer.

Observatörer

Räddningsverket ska enligt regeringens instruktion ”inhämta erfarenheter från inträffade allvarliga olyckshändelser i Sverige och andra länder”. Syftet är att kunskap ska komma svensk räddningstjänst tillgodo. Beroende på olyckans karaktär kontaktar Räddningsverket även andra myndigheter som kan delta i insatsen eller av olika skäl ska informeras.

Sjukvård

En fungerande sjuk- och akutvård är mycket viktigt för att arbetet på fält ska fungera eller för att allvarligare fall ska kunna omhändertas på bästa sätt inför en medicinsk evakuering. Sjukvårdspersonal är därför en viktig del av beredskapen, både före och under insats.

Sjukvårdspersonalen ska bestå av legitimerade sjuksköterskor eller läkare med några års erfarenhet från sjukvård. Personalen ska också ha en god kunskap och erfarenhet från sin ordinarie arbetsfunktion. Syftet för sjukvårdspersonalen är att utföra daglig sjukvård samt upprätthålla en akutsjukvårdsberedskap för den egna personalen.

Sjukvårdspersonal ingår i de flesta av räddningsverkets styrkor enligt nedan:

- 4 sjuksköterskor (varav 1 anestesijuksköterska) i snabbinsatsstyrkan
- 8 sjuksköterskor och 2 läkare i sök- och räddningsstyrkan
- 1 sjuksköterska i stödteamen
- 3 sjuksköterskor (varav 1 intensivvårdssköterska) och 1 läkare i keminsatsstyrkan

För övriga insatser som räddningsverket bedriver bedöms sjukvårdsbehovet inför varje enskild insats. Den akutsjukvårdsutrustning som medförs motsvarar den som finns i svensk ambulanssjukvård. Beträffande läkemedel finns behandlingar för de mest vanliga infektionerna samt akutläkemedel. All sjukvårdspersonal har en stående ordination med de läkemedel som

medföljer. För eventuell konsultation finns en läkare att rådfråga dygnet runt.

Bilaga 2: Beskrivning av nuvarande utbildningar

Grundutbildning

Grundutbildningen är gemensam för all personal, som kan komma att anställas för ett internationellt humanitärt uppdrag för Räddningsverket. Den är till största delen teoretisk, och tar upp en mängd olika ämnen som kultur och möten, humanitär rätt och ledarskap.

Befattningsutbildning

I ett andra steg får personalen möjlighet att specialisera sig inom den funktion (eller den befattning) som de kommer att ha i en styrka. För närvarande erbjuder verket 12 olika befattningsutbildningar; utbildningar för styrkechefer, verkstadschefer, sambandsexperter, stabspersonal, förare, sjukvårdspersonal, vattenreningsexperter, kockar, elektriker, administratörer samt sök- och räddningspersonal.

Utbildningarnas längd varierar från ett par dagar till en vecka, och äger oftast rum på någon av Räddningsverkets fyra skolor. En förutsättning för att bli antagen till befattningsutbildningen är att personalen har goda yrkeskunskaper inom sitt respektive område, och har genomgått grundutbildningen.

Björred-övningen

Idet tredje ledet av utbildningsstegen får personalen träna sina praktiska färdigheter i den så kallade Björred-övningen. Övningen är uppkallad efter verkets internationella förråd i Björred utanför Göteborg. Personalen övas inom ramen för en insatsstyrka, och utgångspunkten för övningen är ett simulerat scenario, som kompletteras med olika inspel som deltagarna får ta ställning till under veckans gång.

Övningen är också ett tillfälle för beredskapspersonalen att bekanta sig med den materiel och personliga utrustning som används vid insatser men även att träffa förrådspersonalen i Björred. Detta är ett uppskattat inslag i övningen, då Björred och dess personal har en central roll i Räddningsverkets beredskap. I Björred samlas Räddningsverkets utresande personal för ”Briefing” inför varje avresa och för ”debriefing” vid hemkomst. För att delta i Björred-övningen, som pågår fem dagar, ska personalen ha genomgått grundutbildningen och en befattningsutbildning.

Internationella övningar

Utbildningsstegens topp består av olika internationella övningar. Räddningsverket har möjlighet att erbjuda beredskapspersonal plats i övningar som Nordic Peace och Triplex, samt övningar och utbildningar som anordnas av FN, Nato/PFF, EU eller OPCW.

Beskrivning av internationella utbildningar

Emergency Response Training (ERT) för WFP

Räddningsverket genomför varje år fyra ERT-utbildningar tillsammans med WFP. Syftet med utbildningen är att ge deltagarna en gedigen teoretisk grund för katastrofinsatser, och praktiska färdigheter i planering, genomförande och uppföljning av en sådan insats. Ett annat viktigt moment är att WFPs personal från olika delar av världen får träffas och lära känna varandra. Samtidigt som detta är en skraddarsydd utbildning för WFP erbjuder detta tillfälle för Räddningsverket att träna en supportstyrka för WFP. Verketets personal får bekanta sig med WFP som organisation och enskilda WFP-anställda.

Civil and military coordination (CMCoord) för OCHA

Vid en internationell humanitär katastrof samlas en mängd aktörer på samma ställe. För att katastrofbiståndet ska vara effektivt är det viktigt att dessa kan samverka. Eftersom civila och militära aktörer har olika mandat och arbetar efter olika principer, är det extra viktigt att utsänd personal har kunskap om de komplexa förhållanden som råder och kan hantera dessa i olika situationer. Räddningsverket anordnar därför en kurs i civil och militär samverkan på uppdrag av FN:s samordningskontor för humanitära katastrofer (OCHA).

Sambands- och tekniskutbildning för WFP

Räddningsverket har ett samarbetsavtal med WFP. Enligt avtalet ska Räddningsverket, efter förfrågan, upprätta ett basläger för WFP. Detta omfattar såväl förläggning som arbetsplatser för personalen. Ofta handlar det om ett stort läger med säng- och arbetsplatser även för personal från andra FN-organ. I praktiken går det till så att Räddningsverket sänder ut en supportstyrka för att upprätta lägret. Samband och kommunikation är ett centralt moment både när det gäller att snabbt etablera verksamheten så att FN kan bli operativt, och när det gäller att trygga personalens säkerhet i fält. Kraven på den sambandspersonal som Räddningsverket sänder ut är därför mycket höga, och WFP är själva med och utbildar verkets beredskapspersonal i Sverige.

Sambandsutbildning för UNDAC (United Nations Disaster Assessment Coordination)

När det inträffar en katastrof, sänder OCHA ut en rekognosceringsstyrka för att bedöma katastrofens omfattning och samordna arbetet på plats inledningsvis. Direkt vid sin ankomst, upprättar UNDAC-styrkan därför ett samordningskontor, en så kallad OSOCC (On Site Operations Coordination Center). För att underlätta så att UNDAC-styrkan blir operativ, erbjuder

Räddningsverket snabbt stöd med samband och kommunikation. Verkets experter avreser från Sverige till det katastrofdrabbade landet inom tre timmar från avrop. Detta innebär att de måste vara väl förberedda, och syftet med denna utbildning är att förbereda verkets sambandsexperter för ett uppdrag med små tidsmarginaler.

International Humanitarian Partnership (IHP)

IHP är ett samarbete mellan länderna Finland, Danmark, Norge och Sverige, Holland och Storbritannien. Målsättningen för de sex länderna är att höja den gemensamma kapaciteten för räddnings- och hjälpinsatser. Detta vill länderna uppnå genom att samordna sina resurser, men också genom att göra materielen kompatibel sinsemellan, och samträna sin beredskapspersonal. Sekretariatet för IHP administreras av FN:s kontor för samordning av humanitära frågor, OCHA, i Genève. Länderna samverkar också med FN och OCHA, men resurserna kan också användas för att bistå andra i behov av stöd, till exempel ett katastrofdrabbat land eller en annan regional eller internationell organisation som EU och Nato/PFF.

Triplex

Triplex är namnet på den övning som länderna genomför inom ramen för IHP-samarbetet vartannat år. Det är en stor övning där länderna deltar med personal och materiel. Även OCHA deltar med en UNDAC-styrka liksom flera FN-organ och andra organisationer, till exempel OPCW (Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons). Utgångspunkten är ett simulerat katastrofscenario, som kan anpassas för att uppfylla olika organisationers behov

Nato/PFF

Räddningsverket anordnar totalt sex utbildningar inom ramen för Partnerskap för fred (PFF). Utbildningarna är i huvudsak teoretiska och fokus ligger på planering, genomförande och uppföljning av en internationell humanitär insats. Verket erbjuder fyra inriktningar på dessa kurser; Sök och räddning (nivå 1 och 2), humanitära katastrofer (nivå 1 och 2), miljö-katastrofer, samt stab och ledning.

Utbildningarna är unika för Sverige inom Nato/PFF-samarbetet, och Räddningsverkets ambition är att deltagarna ska komma från Natoländer och PFF-länder i lika delar.

EU

Inom ramen för EU:s gemenskapsmekanism genomför Räddningsverket tillsammans med Beredskapsstyrelsen i Danmark tre utbildningar i olika

nivåer; grundutbildning om gemenskapsmekanismen, operativ ledning och samordning på hög nivå.

Community Mechanism Induction (CMI)

Denna grundutbildning i gemenskapsmekanismen är det första steget i EU:s utbildningsprogram. Målsättningen är att skapa en gemensam plattform för medlemsstaterna när det gäller uppdrag, rutiner, samverkan och mobilisering inom gemenskapsmekanismen vid räddnings- och hjälpinsatser. Deltagarna är nominerade av sin respektive stat att delta i insatser som styrkechefer och experter.

Operational Management (OPM)

Denna utbildning i operativ ledning är det andra steget i EUs utbildningsprogram. Målsättningen är att öka förståelsen av gemenskapsmekanismen, underlätta samverkan och samordning mellan olika insatsstyrkor, samt att genomföra assessment, planering och stabsarbete. Deltagarna är nominerade av sin respektive medlemsstat att delta i insatser som chefer och experter inom assessment och samverkan.

Coordination on High Level (CHL)

Denna utbildning i samordning på hög nivå är det tredje steget i EUs utbildningsprogram. Målsättningen är att öka förståelsen av gemenskapsmekanismen, och förutsättningarna för att genomföra internationella humanitära insatser gemensamt inom unionen. Deltagarna är nominerade av sin respektive medlemsstat i egenskap av beslutsfattare.

Bilaga 3: EU:s gemenskapsmekanism för räddningstjänstinsatser mm

EU:s gemenskapsmekanism

Gemenskapsmekanismens syfte är att underlätta för länderna i Europa att samarbeta vid räddningstjänstinsatser. Detta syfte ska uppnås genom att underlätta mobiliseringen av insatsgrupper, experter och andra resurser som ett land kan efterfråga vid en större olycka eller katastrof.

För det ändamålet har gemenskapsmekanismen följande funktioner och resurser till förfogande (eller under uppbyggnad):

- ett övervaknings- och informationscenter, kallat MIC (Monitoring Information Centre)
- ett gemensamt kommunikations- och informationssystem för olyckor mellan gemenskapsmekanismen och länderna, kallat CECIS (Community Emergency Communication and information System)
- en förteckning över tillgängliga team och resurser som länderna ställer till förfogande
- mindre expertgrupper som kan skickas ut för att bedöma läget vid en olycka och/eller samordna insatsen på plats (assessment teams)
- ett utbildningsprogram för omfattande kurser, övningar och ett program för expertutbyte
- ett program för tillvaratagande av erfarenheter från insatser

För att förenkla samarbetet mellan länderna i Europa och gemenskapsmekanismen har varje land utsett en kontaktpunkt för räddningstjänstsamarbetet. Räddningsverket utgör, på uppdrag av Försvarsdepartementet, Sveriges kontaktpunkt. Att vara kontaktpunkt innebär för Räddningsverkets del bl.a. att, för Sveriges räkning, svara för en förteckning över vilka insatsteam som kan göras tillgängliga för insatser. Teamen bör kunna skickas iväg inom 12 timmar efter begäran om stöd. Verket skall vidare utse experter lämpliga att ingå ”assessment teams”.

Gemenskapsmekanismens roll i EU:s civila krishantering

EU:s civila krishantering består för närvarande av fyra områden; polisinsatser, stärkande av rättsväsendet, stärkande av den civila administrationen samt räddningstjänst (det sistnämnda omfattar förutom s.k. search and rescue-teams även logistik- och kommunikationsfunktioner samt experter inom CBRN-området).

För att kunna samordna och effektivisera de olika civila medel som och resurser som medlemsstaterna ställer till unionens och medlemsstaternas

förfogande har en koordineringsmekanism upprättats i rådet. Avsikten är att EU, på ordförandelandets begäran, ska kunna använda gemenskapsmekanismen även för internationell krishantering.

EU:s förmåga att stödja unionens medborgare vid kriser utanför EU behöver förstärkas – (det svenska förslaget)

Ordförandeskapet, som normalt samordnar medlemsstaternas insatser till stöd för de egna medborgarna i ett drabbat land, behöver vid större katastrofer kunna tillgå en kapacitet som stöder det.

Baserat på egna erfarenheter från arbetet i Thailand efter tsunamin har Sverige, vid ett rådsmöte i Bryssel den 31 januari, föreslagit att uppgifterna för ett gemensamt stöd skulle kunna omfatta att:

- samla in och sprida information om stöd- och hjälpbehov, inte minst från det drabbade landets myndigheter
- sammanställa lägesinformation om EU-medborgares situation
- insamla och förmedla om medlemsstaternas olika insatser
- tillhandahålla kommunikations- och logistikstöd till medlemsstaternas missioner på plats
- bidra till att de enskilda resurser från medlemsstaterna som anländer till katastrofområdet utnyttjas effektivt.
- hjälpa till med samordningen av evakueringstransporter, sjuktransporter etc

Tanken är inte att ett sådant gemensamt EU-stöd ska ersätta medlemsstaternas egna insatser för de egna medborgarna utan det ska ses som ett komplement till dessa insatser.

För att lösa ovanstående uppgifter skulle (enligt det svenska förslaget) de ”assessment teams” som redan idag skickas ut inom ramen för EU:s räddningstjänstsamarbete kunna förstärkas med ytterligare kompetenser. Beredskap att agera snabbt pekar på att relativt små grupper skickas ut inledningsvis. Till det behövs en förmåga att expandera den initiala insatsen snabbt, om situationen så motiverar.

Hösten 2004 lade Sverige ett förslag om civila snabbinsatsgrupper. Då rörde det sig om en snabbinsatsförmåga på det civila krishanteringsområdet, dvs. före, under eller efter konflikter. Det förslaget möter inte alla behov som kan finnas vid en naturkatastrof bl.a. avseende reaktionstider och beslutsprocesser. Flera av grunderna i det svenska initiativet kan dock anses som centrala för möjligheterna för EU att tillägna sig en förmåga vid att med koordinering av medlemstaternas resurser ge stöd åt EU:s medborgare vid kriser utanför EU:s gränser.

Bland dessa grunder kan nämnas;

- Den civila snabbinsatsförmågan skapas med ett modulärt system. En insats skapas genom att sammanföra ett antal moduler. Modulerna kan vara nationella eller multinationella.
- Vissa moduler bör bestå av generisk personal, t.ex. ledning, logistik, kommunikation, pressansvariga, politiska rådgivare, militär förbindelsepersonal, administration, genderexpertis, säkerhet osv. Dessa moduler behövs oavsett inriktningen på insatsen.
- Andra moduler bör bestå av experter inom olika sakområden.
- En planerings- och understödskraft finns i EU:s institutioner.
- Gemensamt koncept bör utarbetas för att tillse interoperabilitet.
- Rekrytering av personal bör ske med stöd av i förväg upprättade personallistor och med kontraktering på nationell basis.
- Gemensam utbildning och övning, nationellt och på EU-nivå
- Certifiering
- Snabb gripbar utrustning
- På förhand etablerade principer för finansiering.

Vid rådsmötet i januari 2005 föreslog Sverige bl.a. att den modell med ”crisis response coordination teams” (CRCT) som idag finns för krishantering under ESFP bör användas i samband med kriser som drabbar EU:s medborgare utanför EU. Här skulle företrädare för alla berörda instanser samlas bl.a. de som ansvarar för att på ett eller annat sätt koordinera medlemsstaternas resurser; ordförandeskapet för de reguljära konsulära insatserna, kommissionens Monitoring and Information Center för Räddningstjänsten (MIC), EU:s militära stab för militära resurser och rådssekretariatet för möjliga civila ESFP-resurser. Härutöver tillkommer underrättelsefunktioner (SITCEN), pressansvariga m.fl.